

*pohjoisen ja itä
maailman matkoja*

taiteen ja tieteen kiertokulut – timo jokelan juhlaulkaisu

*pohjoisen puolia
maailman matkoja*

Taiteen ja tieteen kiertokulut – Timo Jokelan juhlaulkaisu

Toimittaneet
Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi & Sandra Wallenius-Korkalo

Lapin yliopisto
Rovaniemi 2016

Pohjoisen poikia, maailman matkoja
Taiteen ja tieteen kiertokulut – Timo Jokelan juhla-julkaisu

Northern Folk, World Travels
Cycles of Art and Research – Timo Jokela's Celebratory Publication
2016

Toimitus
Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi & Sandra Wallenius-Korkalo

Taitto
Elina Härkönen, Lotta Vuorma & Maria Huhmarniemi

Kannen suunnittelu Timo Jokelan luonnoksen pohjalta
Kirjan kuvituskuvat Timo Jokelan luonnoksia

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja
Sarja C, Katsauksia ja puheenvuoroja, 50

Painettu
Erweko Oy

Outamailta, nummilta ja jäätiköiltä -näyttely
18.8. – 8.9.2016
Lapin yliopiston Seinä, Kilo, Hämärä, Lyhty ja Kopio -galleriat

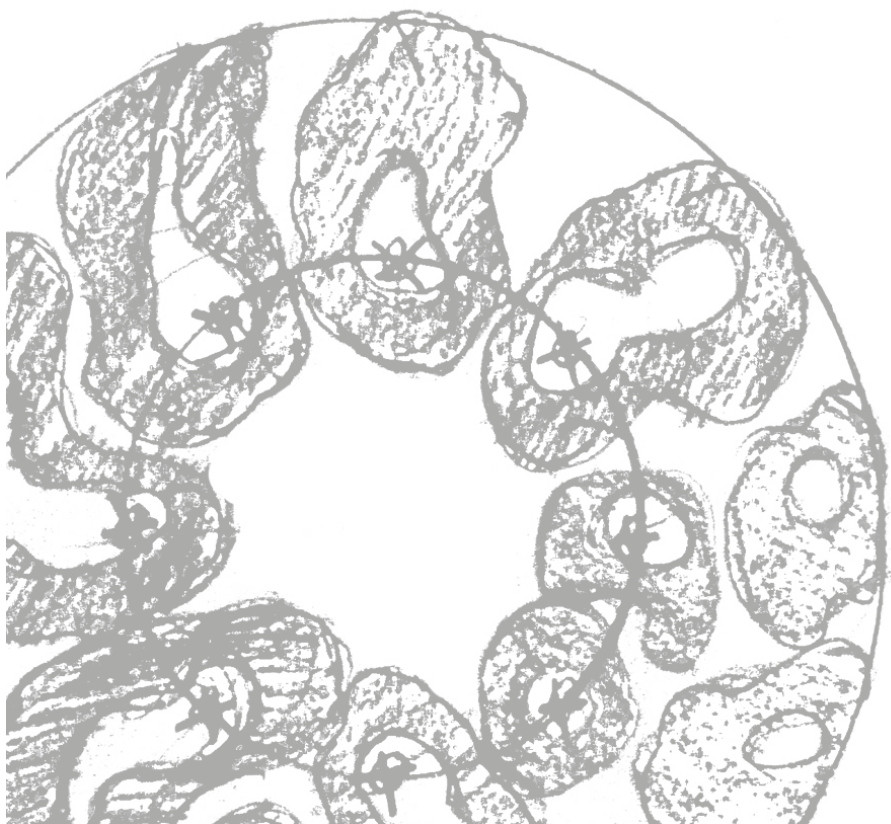
Kuraattorit
Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi & Leila Lipiäinen

ISSN 1236-9616
ISBN 978-952-484-920-3
ISBN 978-952-484-921-0 (PDF)

Tabula gratulatoria

Kuvataidekasvatuksen henkilökunta, Lay
Taiteiden tiedekunnan kanslia, Lay
Sisustus- ja tekstiilimuotoilun suuntautumisvaihtoehto, Lay
Kasvatustieteiden tiedekunta, Lay
Oikeustieteiden tiedekunta, Lay
Lapin korkeakoulukirjasto, Lay
Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry

von Bonsdorff Pauline
Erkkilä Jaana
Ervasti Marja
Granö Päivi
Harjuniemi Emmi
Hartikainen Mikko
Heikkilä-Rastas Marjatta
Hietala Anu
Juntunen Max
Kangas Kaisa
Katajamäki Jonna
Kurtakko Kyösti
Laitinen Merja
Mäkikalli Maija
Määttä Kaarina
Pohjakallio Pirkko
Raevaara Martti
Rantala Päivi
Rastas Marja
Suopajärvi Leena
Takalo Tapani
Tavin Kevin ja Kallio-Tavin Mira
Timonen Eija
Tuisku Vesa ja Annanpalo-Tuisku Irma
Tuominen Marja ja Juhani
Ylimartimo Sisko

SISÄLLYS

- 6 *Esipuhe*
7 *Foreword*
8 *Marja Tuominen*
Kaikki keinot palaavat Kōnkäälle
13 *Tuija Hautala-Hirvioja*
Kittilän taiteilijat – Pohjoisen elämäntavan ja maiseman kuvaajia
16 *Heikki Kastemaa*
Uusia ympäristöjä

Outamailta, nummilta ja jäätiköltä

- 22 *Ruth Beer*
24 *Glen Coutts*
26 *Vladimir Durnev*
28 *Jaana Erkkilä*
30 *Timo Haanpää*
32 *Jaakko Heikkilä*
34 *Mirja Hiltunen*
36 *Kari Honkarinta*
38 *Maria Huhmarniemi*
40 *Risto Immonen*
42 *Ásthildur Björg Jónsdóttir*
44 *Helena Junttila*
46 *Heikki Kastemaa*
48 *Kalle Lampela*
50 *Roxane Permar & Susan Timmins*
52 *Cherie Sampson*
54 *Michal Sedlák*
56 *Markku Siekkinen*
58 *Antti Stöckell*
60 *Juhani Tuominen*
62 *Seija Ulkuniemi*
64 *Hanna Varis*
66 *Gina Wall*

68 *Tekijät / Contributors*

esiintyminen

Outamailta, nummilta ja jäätiköiltä -näyttely ja tämä julkaisu juhlistavat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan dekaani, professori ja ympäristötaiteilija Timo Jokelaa hänen 60-vuotispäivänään. Näyttelyssä esittäytyy kaksikymmentäneljä taiteilijaa, pedagogia ja tutkijaa. He kaikki ovat Timon kollegoja, alumneja, ystäviä tai sukulaisia Suomesta ja ulkomailta yli kolmenkymmenen vuoden varrelta. Useat heistä ovat tehneet Timon kanssa yhdessä teoksia ja toteuttaneet yhteisnäyttelyitä.

Näyttely tuo esille laajasti erilaisia taiteen tapoja tarkastella ympäristöä, ihmisiä ja yhteiskuntaa. Usein ilmaisumuodon valinta on myös sisällöllinen kannanotto ja taide ja tutkimus kietoutuvat yhteen teoksissa. Mukana on muun muassa videoita, grafiikkaa, performansseja, valokuvateoksia ja maalaustaidetta. Tässä julkaisussa taiteilijat kertovat Timosta pohjoisen poikana ja maailman matkaajana. Esiin nousee Timon merkittävä rooli muun muassa paikkasidonnaisen taiteen, ympäristötaiteen, projektipedagogiikan ja taideperustaisen tutkimuksen kehittäjänä. Myös monta eräretkeä tulee muistelluksi.

Julkaisun aloittavat puheenvuorot taustoittavat, luotaavat ja paikantavat Timon toimintaa taiteen ja tieteen kentillä: Kulttuurihistorioitsija Marja Tuominen kartoittaa artikkelissaan Timon elämänpiiriä hänen lapsuuden maisemissaan Kittilän Könkäällä ja taidehistorioitsija Tuija Hautala-Hirvioja sijoittaa Timon kittiläläisten taiteilijoiden Einari Junttilan, Reidar Särestöniemen ja Kalervo Palsan työn jatkajaksi. Toimittaja, tutkija Heikki Kastemaa puolestaan muistelee Timon taiteilijauran alkua 1980-luvulla Oulussa.

Me näyttelyn kuraattorit, julkaisun toimittajat ja taittajat, artikkelien kirjoittajat ja näyttelyn taiteilijat onnittelemme syntymäpäiväsankaria!

Rovaniemellä 17.8.2016

Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi & Sandra Wallenius-Korkalo

foreword

The *'From Forest lands, Moors and Glaciers'* exhibition and this publication celebrate the Dean of the Faculty of Art and Design at the University of Lapland, Professor, and environmental artist Timo Jokela on his 60th birthday. This exhibition gathers twenty-four artists, educators and researchers, all of them colleagues, alumni, friends, or relatives of Timo from Finland and abroad. Many have collaborated with Timo on artworks and joint exhibitions.

The exhibition brings forth the variety of ways art examines environment, people, and society. Often the choice of form of expression is also a statement on their subject matter. The exhibition includes videos, graphic art, performances, photography, paintings, and more. Art and research are intertwined in many of the works. In this publication, the artists talk of Timo as a son of the North and a world traveller. They highlight the significant role Timo has played in developing, among others, site-specific art, environmental art, project pedagogy, and art-based research. Many journeys into the Lappish wilderness are reminisced.

The publication begins with texts that further locate Timo's work in the fields of art and research: Cultural-historian Marja Tuominen, in her article, maps the range and effect of Timo's childhood environment in Kõngäs, Kittilä. Art-historian Tuija Hautala-Hirviö places Timo in to the continuum of a long line of famous Finnish artists from Kittilä, Einari Junttila, Reidar Särestöniemi, and Kalervo Palsa. Journalist and researcher Heikki Kastemaa recalls the beginning of Timo's artistic career in the early 1980s in Oulu.

The curators of the exhibition, editors and layout designers of the publication, authors of the articles and artists of the exhibition send our warmest congratulations to Timo!

Rovaniemi 17.8.2016

Mirja Hiltunen, Maria Huhmarniemi & Sandra Wallenius-Korkalo

Maija Tuominen

KAIKKI KEINOT PALAAVAT KÖNKÄÄLLE

Timo Jokelan passista täytyy löytyä leimoja kymmenittäin kautta koko pohjoisen pallonpuoliskon. En ole nähnyt, mutta olen siitä varma. Tästä huolimatta kuullessani nimen Timo Jokela on ensimmäinen mieleeni tuleva sanapari Kittilän Köngäs. Palaan ajassa viisitoista vuotta taaksepäin, kevättalveen 2001. Istumme kaksin taiteiden tiedekunnan luentosalissa Piekkarilla, Rovaniemen vanhalla pienteollisuustalolla, joka silloin oli tiedekunnan kotipaikka.

Timo osoittaa sormellaan ”aivan jumalattoman hienoa piirrosta” kirjan sivulla ja sanoo: ”Jos jokin kuva on vaikuttanut minun taidekäsitteeseeni, niin tuossa se on.” Kirja, jota hän pitelee kädessään, on Vilho Myrskyn ja Arvi Ulvisen *Oma maa*, kansakoulun maatiedon oppikirja vuodelta 1961. Piirros kuvittaa lukua, jossa kerrotaan erämaasta: komea koskematon maisema villieläimineen, metsineen ja vesistöineen. Ihan tavallinen lapsuutemme ajan koulukirjakuva siis, herttainen ja yksinkertainen, vähän kömpelö, mutta opettavainen. Koko ikänsä kylänmiesten eräkertomuksia kuunnelleen koulupojan mielessä se kuitenkin oli aivan jotain muuta: se alkoi elää ja kertoa itse omaa tarinaansa. Se muuttui maiseman kuvasta kuvan maisemaksi ja imaisi katselijan sisäänsä, keskelle omaa kertomustaan. Kehkeytyi vuoropuhelu maiseman ja ihmisen, koetun ja kokijan välille.

* * *

Huomaan tämän dialogin jatkuneen Timon taiteessa, jossa merkitykset rakentuvat kohtaamisista. Erämaa ja siihen liittyvät arvot eivät määrity saavuttamattomuuden tai koskemattomuuden periaatteesta, ihmisen poissaolosta. Päinvastoin ne määrittyvät ihmisen ja maiseman välisestä vuoro-vaikutuksesta, jolla on aina omat yksilölliset ja kulttuuriset ulottuvuutensa. Erämaa emotionaalisenä kokemuksena tai kulttuurisena merkityksenä edellyttää ihmisen. Erämaa on suhde. Ympäristö on aina suhde.

Mutta se ei ole ainoa suhde Timon kuvataiteessa, josta voi erottaa moniäänisen dialogien verkoston. Siinä kohtaavat toisensa paitsi luonto ja sivilisaatio myös kulttuurinen menneisyys ja kulttuurinen nykyisyys, traditio ja muutos, yksilöllinen ja yhteisöllinen, taiteilijan muistoissa elävä lapsuus ja käsillä oleva nykyisyys. Siinä punoutuvat toisiinsa hetkellinen ja ikuinen, kun aine esiintuo aineettoman.

Olen ymmärtänyt, että kuvan ja maiseman käsitteillä on aina ollut oma erityinen ja toisiinsa nivoutuva merkitys Timon kokemusmaailmassa, mutta se merkitys on elämänvaiheiden myötä myös muuttanut muotoaan. Lapsuudessa maiseman kuva tai kuvaus loihdi esiin kuvitelman todella koetusta maisemasta. Opiskeluaikana todella koettu maisema muuttui kuvaksi maisemasta – silläkin uhalla, että alan koulutus oli nostanut koko käsitteen harrastelijoille varattuun marginaaliin. Käydessämme keskustelua Piekkarin luentosalissa kevättalvella 2001 Timon taiteessa maisemasta on tullut kuvakokemuksen paikka ja kuvasta maisemakokemuksen paikka. Ilmiönä tuo paikka on ominaislaadultaan sekä esteettinen että kulttuurinen.

* * *

Muinainen lappilainen elämänmuoto oli syklistä vuoropuhelua luonnon kanssa. Vuorokauden hetket ja vuodenajat toivat tullessaan omat askareensa. Olosuhteet rytmittivät ihmisen toimia eivätkä toimet olosuhteita. Se, että jokin asia tehtiin tietyllä tavalla tietyssä paikassa tiettyyn aikaan, perustui luonnon omaan sykliin mutta ulotti vaikutuksensa myös ihmisen omille käytännöilleen luomiin merkityksiin. Näitä käytäntöjä ja niille annettuja merkityksiä kutsumme kulttuuriksi ja niiden jatkumoa traditioksi. Tähän viittaa korostaessani Timon ympäristötaiteen kulttuurista ulottuvuutta. Tai kun totean, että siinä traditio kohtaa muutoksen. Kerron esimerkin.

Eräänä vappuyönä Kittilän takamaille Jokelanvuoman kalapolun varteen nousee joukko pieniä hangesta sahattuja hahmoja. Hanki on nyt hyvin kantava ja koostumukseltaan sellainen, että siitä voi sahata kuvia, joita tekijä itse kutsuu piirroksiksi. Niiden kuvamotiivit palautuvat paikallisten sukujen vanhoihin puumerkkeihin. Timon serkkupojalla on läheisessä vaarassa poroaidassa talviruokinnassa vaamitokka, jota hän samana yönä lähtee siirtämään vasotusjängille. Usean sadan poron ohiajaminen tuo het-

keen oman äänimaailmansa: miesten huudot, koirien räksytyksen, porojen roukumisen, koparoiden naksumisen ja hangen rapinan... Kokemus koskettaa kokonaisvaltaisuudessaan.

Vappuyönä Timo on kolmeenkymmeneen ikävuoteen saakka ollut (tai jos ei ole ollut niin on surrut sitä ettei ole ollut) karhumetsällä tai valmistelemassa kevätkalanpyyntiä. Yöhiihdolla niin kuin nytkin. Jos vapun seudun öitä ei ole käytetty karhunpyyntiin, ne on käytetty puunajoon. Kesää varten tehtävät rakennuspuut on siirretty metsästä ja muutkin raskaat kuljetukset tehty juuri noina öinä, kun hanki on riittävän vahva kantamaan kuorman. Eikä näitä öitä näillä kylillä vieläkään tuhlata nukkumiseen.

Kevätaurinko sulattaa piirrokset maisemasta seuraavana aamuna, mutta niiden tekemisen tarkoitus on jo täyttänyt itsensä. ”Ne ovat järjettömiä ja merkityksettömiä, jos ne tehdään väärään aikaan”, Timo huomauttaa. Tai väärään paikkaan: ”Ei voi tehdä oikein ja hyvin, jos ei koko ajan käy vuoropuhelua sen paikan kanssa johon niitä tekee.” Pitää osata kuulla, miten paikka kertoo oman tarinansa.

* * *

Kysyin kerran kauan sitten Timolta, mikä merkitys on hänen isotöiden teostensa hetkellisyydellä: aurinko sulattaa jään ja lumen, heinä maatuu, vuorovesi vie mennessään Jäämeren rantaan piirtyneen kuvion. ”Se, että saa tehdä seuraavalla kerralla uudelleen”, Timo vastasi. ”Hetkellisyys on ikuista. Harrinpyynti on ikuista, koska se tapahtuu joka vuosi samalla lailla. Sitä ei ole tehty koskaan pois; seuraavana vuonna on sama tilanne, ja se on edelleen tekemättä.” Seuraava vuorovesi voi tuoda tullessaan myös materiaalin seuraavaa teosta varten. Mahdollisesti sekin kantaa mukanaan äänetöntä tarinaa muinaisista ajoista ja kaukaisista maista.

Samalla tavalla kuin kalanpyynti, heinänteko, puunajo tai karhunpyynti Timon kuvataide elää, muuttaa hahmoaan, katoaa ja palaa takaisin vuorokauden- ja vuodenkierron mukaan. Omalla tavallaan se ylläpitää tekijänsä omakohtaista suhdetta, mutta myös yleisönsä kulttuurista suhdetta ”menetettyyn alkuperäiselämään”, sen yhteisöllisyyteen ja luontosuhteeseen. Lumi mukautuu kelvolliseksi materiaaliksi vain sellaisen veistäjän käsissä,

joka tuntee sen erilaiset rakenteet ja niissä tapahtuvat muutokset – jolla on *lumen taju*. Lumen veistoksessa saama hahmo ei herää eloon, ei heijasta maiseman valon vaihtelua eikä päivän hetkeä, jos veistäjältä puuttuu *valon taju*.

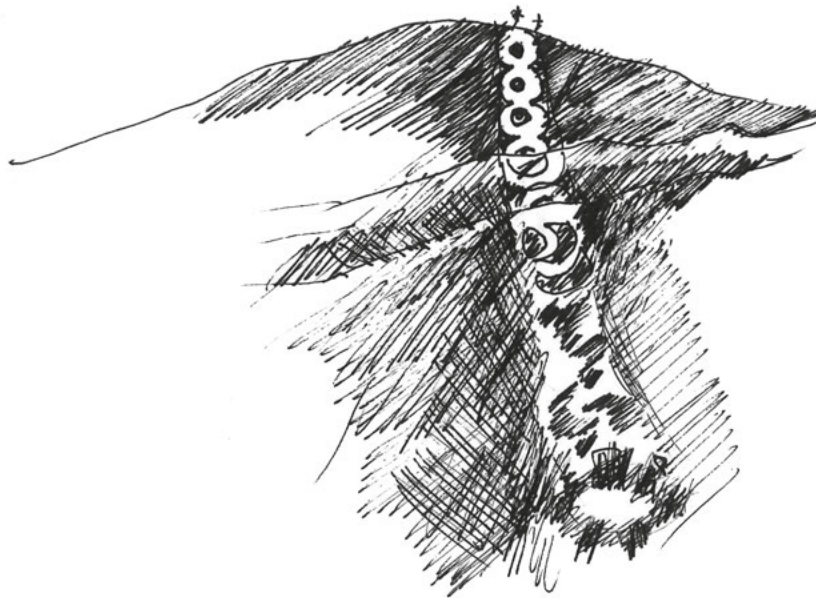
Luonnon ja tradition tuntemus raamittaa tekemisen tavat ja materiaalien käsittelyn mutta myös kuva-aiheet, jotka nekin ovat usein löytäneet juurensa menneestä lappilaisesta elämänmuodosta, luku- ja kirjoitustaidottoman kansan identiteettitunnuksista, tarve-esineiden puumerkeistä, poromerkeistä, luuhun kaiverretuista kalenterimerkinnoista.

”Lapsuuden muistamisen voi nähdä mahdollisuudeksi löytää nykyhetki, joka on itselle tosi”, kirjoittaa professori Päivi Granö väitöskirjassaan *Taiteilijan lapsuuden kuvat – Lapsuus ja taide samassa hetkessä*. Tällä havainnolla on varmasti laajempaakin kantavuutta, mutta huomaan sen koskevan erityisesti Timon suhdetta taiteeseensa: ”Mie leikin paljon yksin ja rakensin itselleni oman mielikuvitusystäväverkoston”, hän muistelee. ”Sellainen toivo minulla aina oli, kun kuljin yksin metsässä, että minua vastaan tulisi menneisyyden ihminen, joka välittäisi minulle menneisyyden taidot. Toiveena tietenkin oli, että saisi siihen jousipyssyyn enemmän voimaa, että saisi sen riekon ammutuksi muutenkin kuin vahingossa. Historia, menneisyys, sen kanssa kävin vuoropuhelua koko ajan. Ja se näissä töissä on, niiden kautta astun sinne edelleenkin.”

* * *

Palaan vuosien takaiselta Piekkarilta yliopiston päärakennukseen ja jään miettimään kauan sitten käymäämme keskustelua. Paljon on sen jälkeen tapahtunut ja koettu, yhdessä ja erikseen, mutta edelleen tunnistan saman Timon, joka aina lopulta päättyy Kittilään. Kuin lapsuutemme markkinapallo pompottelijansa kouraan. Otsikossani ”kaikki keinot” palaavat Könkälle. Timon äidinkielessä sana keino tarkoittaa polkua, ja sama merkitys (polku tai tie) on kreikan kielen sanalla *methodos*. Mutta Timon äidinkielessä *keino* tarkoittaa myös välinettä; kreikan sanasta *methodos* johtuvat metodiikka ja metodologia, jotka myös viittaavat ongelman ratkaisemisen keinoihin.

Mieleeni muistuu ruotsalaisen ohjaajan Agneta Fagerström-Olssonin elokuva *Seppan, lapsuuden maisema* (1986), jossa pienen ruotsalaisen teollisuuspaikkakunnan elämää tarkkaillaan tehtaanjohtajaperheen 11-vuotiaan tyttären ja hänen ystäviensä silmin. Yhteisöön kuuluu runsaasti erimaa-laisia siirtotyöläisiä (myös suomalaisia), ja yhteiskuntaluokkien väliset erot ovat lastenkin arjessa vahvasti läsnä. Elokuvan tapahtuma-aika on vuosi 1961, sama vuosi jolloin Timon koulukirja *Oma maa* ilmestyi. Elokuva päättyy sen vuonna 1948 syntyneen ohjaajan mietteliäiseen toteamukseen: ”Lapsena luulimme, että Seppan on koko maailma. Ja olimme oikeassa.”

Tuija Hautala Piivioja

KITTIILÄN TAITEILIJAT – POHJOISEN ELÄMÄNTAVAN JA MAISEMAN KUVAAJIA

Kuvataidekasvatuksen professori ja ympäristötaiteilija Timo Jokela on kotoisin Kittilän Könkäältä. Monen muunkin taiteilijan sukujuuret palautuvat Kittilän seudulle. Nykyisin siellä on koko joukko gallerioita ja museoita: Galleria Raekallio, Galleria Sibakow-Mansikka, Palsa-museo, Särestöniemi-museo ja Taidemuseo Einari Junttila.

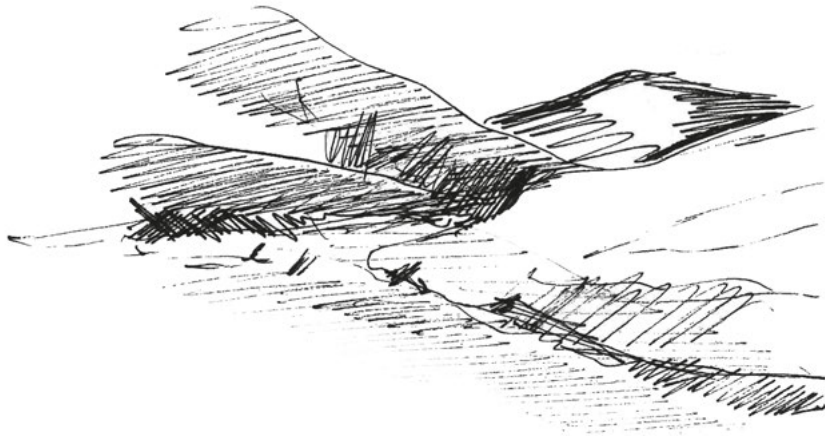
Komea seutu tuntureineen ja järvineen houkutteli kulkijoita jo 1800-luvulla. Eräs ensimmäisiä aluetta kuvanneista ei kuitenkaan saapunut maisemien vaan metsien takia. Vastavalmistunut metsänhoitaja A. E. Järvinen (1891–1963) saapui Kittilään kesällä 1916 metsiä kartoittamaan. Opiskeluaikoina hän oli harkinnut taiteilijan uraa ja metsäopintojen ohella opiskellutkin kuvan tekemistä Ateneumin iltakoulussa, mutta tunnetuksi hän tuli eräkirjailijana. Järvinen näki 15-vuotiaan lukkarin pojan Einari Junttilan (1901–1975) maalaavan maisemaa talomaalien lopuilla. Tutustuttuaan nuorukaiseen Järvinen kannusti jatkamaan taiteen tekemistä ja lahjoitti hänelle värejään. Kesällä 1920 Einari Junttila toimi oppaana tamperealaiselle Gabriel Engbergille (1872–1953), joka vietti koko kesän 1920 kulkiessaan Levi- ja Pallastunturin maisemissa. Engberg oli jo saavuttanut vakiintuneen aseman kuvataiteilijana ja opetti Junttilaa öljyväreiden käytössä. Hän lienee kannustanut nuorukaista taideopintojen pariin. Kevään ja syksyn 1927 Junttila olikin Helsingissä Alex Rappin oppilaana mutta joutui palaamaan maatöihin Kittilään. Taide ei jäänyt, vaan Junttila maalasi aina kun muilta töiltä ehti. 1930-luvun puolivälissä hänen kykynsä havaittiin. Hänen maisema-akvarellinsa saivat innostuneen vastaanoton. Einari Junttila siirtyi vapaaksi taiteilijaksi ja järjesti Lappi-aiheisia yksityisnäyttelyitä ympäri Suomea. Hän oli merkittävä vaikuttaja sodanjälkeisen Lapin kuvataiteessa ja esikuva taiteilijan ammatista haaveileville lappilaisille.

Sodasta palattuaan Reidar Särestöniemi (1925–1981) vieraili Einari Junttilan luona maalauksiaan näyttämässä. Junttila oli varoitellut nuorukaista lähtemästä taiteen tielle, epävarmuuttahan taiteilijan ammatti tarjoaisi. Särestöniemi lähti opiskelemaan Taideakatemiaan ja jatkoi opintojaan vielä Repin instituutissa Leningradissa. Etelässä ollessaan hän ikävöi pohjoiseen ja menestyksekkään näyttelyin 1959 jälkeen hän palasi Kittilä Kaukoseen, jonne hän rakensi 1960- ja 1970-luvun

myötä oman valtakuntansa ateljeineen ja gallerioineen. Hänen kotiseuturakkautensa oli ehdoton ja luovuuden lähteenä oli arktinen luonto, jota hän kuvasi ekpressiivisin ja voimakkain siveltimen vedoin kaikessa värikylläisessä loistossaan. Aivan toisenlainen Lappi löytyy Kalervo Palsan (1947–1987) taiteesta. Palsa tuli kuuluisaksi vasta kuolemansa jälkeen. Hänkin opiskeli Helsingissä ja palasi Kittilään, jota kohtaan hänellä oli eräänlainen viha-rakkaussuhde. Hänen ateljeenaan ja kiinnekohtanaan oli jäterimoista kyhätty pieni vaja Pilvilinna, Getsemane Kittilän keskustassa. Fantastiseksi realismiksi kutsumallaan maalaustavalla Palsa kuvasi pohjoisen tummia puolia, maiseman synkkyyttä, kaamoksen raskautta, elämän raadollisuutta, väkivaltaa ja kuolemaa. Kittilän Pöntsössä Galleriaa pitävä Reijo Raekallio (s. 1950) rakensi aluksi vaatimattoman maalausmökin Pöntsöön. Hänkin teki oman etelän reissunsa: opiskeli Lahdessa ja toimi taidekoulun opettajana Torniossa. Jäätyään 1981 vapaaksi taiteilijaksi Raekallio palasi Pöntsöön ja vuosien saatossa laajensi ateljeetaan ja rakensi gallerian. Lähiseudun ihmiset ja eläimet, erityisesti porot, maisemat ja hiihtokeskuksen turistit ovat hänen rehevänoloisten maalaustensa aiheina.

Einari Junttila, Reidar Särestöniemi, Kalervo Palsa ja Reijo Raekallio olivat vuonna 1970 perustamassa Kittilän taideseura Staaloa. Heidän kaikkine maalaustaiteelleen Lapin luonto, pohjoinen ihminen ja elämäntapa ovat tärkeitä. Ensimmäisten joukossa taideseuraan liittyi myös Timo Jokela. Nuorukainen sai myös ensimmäiset öljyväriinsä Einari Junttilalta. Myös Timon taiteeseen ovat pohjoinen elämäntapa ja maisema vaikuttaneet voimakkaasti. Ympäristötaiteilijana hän jatkaa maisemataiteen perinnettä. Hänen tapansa hahmottaa pohjoista on toisenlainen. Perinteinen maisemamaalari asettuu maiseman eteen visuaalisena tarkasteelijana ja rajaa näkymänsä. Timo etsii maisemaa kokonaisvaltaisesti ja kokee sen sisältä käsin.

Jo ennen taideopintoja Timo oli kiinnostunut ihmisen maisemaan jättämistä jäljistä. Piirrosten ja maalausten aiheina olivat poroaidat, metsäkämpät, jokivarsien kylät ja Jäämeren kalastukseen liittyvät rakennelmat. Arjen työn tuottamat rakennelmat ovat osa elinkeinojen historiaa ja aineellista kulttuuriperintöä, mutta ne paljastavat käsitteitä ihmisestä itsestään osana maailmankaikkeutta. Taidekoulutus oli 1970-luvun ja 1980-luvun vaihteessa sidoksissa modernismin perinteeseen, eivätkä lappilainen paikallisuus ja maisemat istuneet kuvataiteen universaaliutta korostavaan estetiikkaan. Italialaisen Arte Povera-ryhmän taide ja Japanin taiteen tilallis-ajallisuus toivat ihmisen arjen ja uudenlaisen tavan toimia maisemassa. Niinpä esteettisyys, kuvataiteen traditio ja lappilainen identiteettiin liittyvä luontosuhde muodostivat yhtymäkohdan, jossa vanha arktinen elämänmuoto ja pohjoinen luonto tulivat aidosti ja luontevasti osaksi Timon ilmaisua.

Taidemaailman ulkopuolelta ympäristöestetiikasta, humanistisesta maantieteestä ja maisemantutkimuksesta löytyi lisää sopivia pohjoisen maiseman ja elämänmuodon tulkintamalleja. Keskeiseksi tuli myös paikkakokemus, joka on kaukana turistikokemuksesta ja ulkopuolisesta luontokokemuksesta. Usein Timo aloittaa ympäristötaideteoksen tekemisen analyysillä, jonka tarkoituksena on kartoittaa paikan historiaa, yhteisön ja ihmisten toimintaa kertomusten ja tarinoiden kautta sekä saada paikallisyhteisö osaksi joko teosta tai sen tekoprosessia. Näin ympäristöteokseen saadaan mukaan paikallinen ja yhteisöllinen ulottuvuus. Yksilöllinen luova osuus löytyy fyysisen paikkasuhteen kautta. Timoa kiinnostaa erityisesti luonnossa tehtävän fyysisen työn ja esteettisen välinen suhde. Se tuo paikan kokemiseen vahvan ruumiillisuuden ja läsnäolon tunteen. Niinpä suhde maisemaan muodostuu intensiiviseksi ja meditatiiviseksi, mikä taas vapauttaa aistit ja mielen löytämään uusia näkökulmia ja ilmaisuvaihtoehtoja.

Timon luonnon materiaalista tehdyt installaatiot sijoittuvat tai maastoutuvat osaksi pohjoista maisemaa. Ne sijaitsevat usein reunalla tai äärimmäisellä rajalla kuten tunturin huipulla, Jäämeren rannalla tai keskellä metsää. 1990-luvun lopulla taiteellinen työskentely keskittyi talveen, lumeen ja jäähän sekä viime aikoina mukaan ovat tulleet luontoa kommentoivat installaatiot. Hän on esitellyt kookkaiden lumiveistostensa video- ja valokuvadokumentteja sekä installaatioita lukuisissa kotimaisissa ja kansainvälisissä näyttelyissä, viimeksi keväällä 2016 Prahassa.

Heikki Kastemaa

UUSIA YMPÄRISTÖJÄ

Muistan jutelleeni Timo ”Timppa” Jokelan kanssa opiskeluaikana 1970-luvun lopulla Taideteollisessa korkeakoulussa, jossa hän opiskeli vuotta myöhemmin aloittaneella vuosikursilla kuvaamataidon opetuksen laitoksella. En muista mistä puhuimme, mutta Helsingissä oli tavallista, että pohjoisen opiskelijoilla oli jonkinlaista yhteyttä.

Varsinaisesti tutustuin Timoon Oulussa auskultointivuonna. Samana vuonna auskultoivat myös Taideteollisessa opiskelleet Reijo ”Repe” Mustonen ja Paavo Ahonen. Olimme jonkin aikaa melko kiinteä nelikko. Paavo muutti valmistuttuaan kotipaikkakunnalleen Pudasjärvelle ja toimi siellä kuvataideopettajana.

Kuvaamataidon opettajiksi opiskelevien koulutuksessa painottui 1970-luvun lopun Taideteollisessa korkeakoulussa kaksi aihetta: kuva-analyysi ja ympäristökasvatus. Kuva-analyysi edelsi semiotiikan laajaa julkisuuteen tuloa. Siinä opiskeltiin analyyttistä suhtautumista kuvaan. Kuva-analyysi (Bildanalys) oli keino, joka kehitettiin Ruotsissa sikäläisen taidekasvatuksen tarkoituksiin. Muistan ruotsalaisten, muun muassa Gert Z. Nordströmin käyneen Helsingissä Kuvaamataidon opetuksen laitoksella esittelemässä metodejaan. Ruotsalaisten kuva-analyysi painotti taidekuvien lisäksi myös laajasti mediassa olevia kuvia, mainoksia ja uutiskuvia, joita kutsuttiin ruotsiksi ”massbild”.

Analyysin taitoihin kuului myös sanallisten valmiuksien kehittäminen, oli osattava puhua kuvasta kuin kuvasta. Tästä oli paljon hyötyä myöhemmin opettajana toimimisessa. Opin puhumaan oppilaiden kanssa kuvista vaivattomasti ja huomasin hämmästykseni, että pystyin myös kirjoittamaan niistä.

Kuvaamataidon laitoksen professori Antti Hassi palasi yhä uudestaan siihen, että kaksiulotteinen kuva ei ole riittävä kuvataideopetuksen lähtökohta. Ympäristökasvatus oli eräs yritys murtautua ulos pelkän kaksiulotteisen kuvan piiristä. Timo teki lopputyönsä Taideteolliseen korkeakouluun ympäristökasvatuksesta. Hän sovelsi siinä esittämiään ideoita ja aineistoja auskultointivuoden harjoitustunneilla.

Timo herätti huomiota kyvyllään havainnoida asioita. Eräällä Oulun Normaalikoulun harjoitustunnilla hän selvitti Marcel Duchampin ja käsitetaiteen ideaa

käyttämällä havaintoesineenä tavallista vaateripustinta. Esitys oli niin selkeä, että arvelen jokaisen tunnilla olleen oppilaan ja seuraajan ymmärtäneen mistä oli kysymys.

Kittilän Könkäältä kotoisin olevaa Timoa kiinnosti paljon metsästys ja kalastus. Ne olivat taitoja, joita hänen isänsä oli opettanut hänelle lapsesta asti. Hänen juttunsa ja tarinansa liittyivät luontoon, metsästykseseen ja kalastukseen. Minulle, kaupunkilaispojalle tällaiset kertomukset olivat kiehtovia. Timo kertoi maallaneensa akvarelleja auton ikkunasta Lapin erämaissa, mikä tuntui silloin hurjalta.

Eräs kiinnostuksemme kohde oli Helsingin taidemuseossa Meilahdessa keväällä 1981 järjestetty otsikolla ”MA: tila-aika Japanissa”. Se oli uuden taiteen ja uuden taidekäsityksen airut. Olin muuttanut opiskeluajan jälkeen kotikaupunkiini Oulun ja muistan, miten tästä näyttelystä keskusteltiin sielläkin innokkaasti. Ajan ja tilan yhteensulautuminen tuntui olevan jälleen uusi näkökulma niin taiteeseen kuin ympäristön kokemiseenkin.

Noihin aikoihin mielikuvitustamme kiihotti myös amerikkalainen maataiteilija Robert Smithson, joka oli kuollut tapaturmaisesti vuonna 1973. Hänen näyttelynsä Sara Hildénin taidemuseossa Tampereella vuonna 1982 välitti Suomessa uuden taiteen ja ajattelutavan siemeniä Pohjois-Suomeenkin.

Puhuimme paljon ”smithsonilaisuudesta” tai ”smithsonilaisesta taiteesta”. Se saattoi tarkoittaa mitä tahansa ympäristöön sijoittuvaa massiivista muotoa tai muodostelmaa. Maa- ja ympäristötaide kuuluivat niihin useiden uuden taiteen, uusien taiteenalojen joukkoon, joka nousi maihin Suomessa. Pohdimme muun muassa innostuneesti siitä, olisiko mahdollista käyttää lunta ja jäätä taiteen tekemiseen. Lumi ja jää kasvattivat mielikuvitustamme puheissa, mutta käytännössä ne olivat hyvin vaikeita materiaaleja. Tuloksia lumi- ja jäätäiteesta alkoi syntyä Pohjois-Suomessa vasta kymmenkunta vuotta myöhemmin.

Uutta taidetta seurasi uudentyyppinen, laajentunut julkisuus. Nauhoittavien videokameroiden tulo jokaisen käytettäväksi oli mullistavaa, koska jokainen saattoi tehdä elokuvia. Vaikka videokuvan VHS-tason käsittelyssä oli tekniset rajoituksensa, kuvatuun aineistoon editointi kiehtoi mielikuvitusta. Erilaisin keinoin käsitellyistä videokuvista tuli aikakauden tyyli.

Performanssissa saatettiin tuoda esille asioita, joita ei ennen julkisina pidetty. 1980-luvun valtavirraksi tuli maalauksellinen, usein laveasti ilmaistu usekspressionismi, jonka kaikkialle ulottuvaa kieltä rupesimme arvostelemaan vuosikymmenen loppua kohti tullessa. Taidekritiikki, jota saatettiin julkaista pienissäkin sanomalehdissä eli 1980-luvulla kulta-aikaa.

Keskustelumme sivusivat 1980-luvun alussa ajankohtaisen kognitiivisen psykologian herättämistä kysymyksistä. Käsitimme, että kognition käsite oli laajempaa

kuin ”tietäminen” ja tietäminen liittyi myös havaitsemiseen. Kognitiiviset skeemat ja ihmisen orientoituminen tulivat esille varsinkin Ulric Neisserin kirjassa *Kognitio ja todellisuus* (suom. 1982).

1980-luvun loppupuolta leimasi yleinen varallisuuden kasvu. Tämä toi mukanaan uudenlaisia kulutustavaramarkkinoita ja uusia makukäsityksiä. Katukuvaan ilmes-tyivät erilaiset lahjakaupat, jotka pursusivat usein halpoja, joskus heikosti suunniteltuja esineitä. Kiinnostuksemme suuntautui kitschiin, josta järjestimme näyttelyn Oulun Pohjankartanossa.

Muistelen Timon esittäneen tuolloin ajatuksen siitä, että kitschiä käyttävät kahdenlaiset ihmiset. Toiset, kuten opiskelijat ja akateeminen väki, käyttävät kitschiä tietäen, että se on sitä ja toinen osa ihmisistä käyttää kitchiä tietämättä siitä.

Maun, sekä hyvän ja huonon maun ironinen, satiirinen ja kriittinen, huumorimelessä esitetty pohdinta liittyi laajemmin 1980-luvun lopun postmodernismiin ja taidemarkkinan kuumenemiseen. Postmodernismi korosti eri puolilla maailmaa myös alueellisia kytkentöjä ja Oulun arkkitehtuurin koulukunta, klassinen arkkitehtuuri ja antimodernismi antoivat leimaa ajalle.

Kiinnostuimme toritaiteesta ja teimme performanssin otsikolla ”Näin syntyy toritaide”. Siinä syntyi kaksi taideteosta. Toinen oli 5 x 5 tuuman puutavarasta yksinkertaisesti sahattu ja yhteen sommiteltu ”modernistinen” taideteos. Timo sahasi ja liitti puutavaraa ja minä luin valittuja otteita Unto Pusan kirjasta *Plastillinen sommittelu*. Toisessa osassa performanssia Timo havainnollisti, miten jokainen voi tehdä toritaidetta toistamalla tiettyjä maalaustekniikoita ja kuvioita. Myöhemmin löysimme amerikkalaisen Robert Irwinin, jossa kiehtoi taiteen ja varsinkin julkisen taiteen suhde ympäristöön.

* * *

Yhteistä lähes kaikille *Outamailta, nummilta ja jäätiköiltä* -näyttelyyn osallistuville taiteilijoille on suuntautuminen taiteen opettamiseen ja taidekasvatukseen. He ovat taiteilijaopettaja-aktivisteja. Opettamisen ”keino”, käyttäkseni Timon sanaa, josta Marja Tuominen kertoo, on oma tekeminen. He tuntuvat suuntautuvan poikkeuksellisen vahvasti ja tietoisesti ympäristöön – olipa se ihmisen tai luonnon ympäristöä, fyysistä tai henkistä miljööä.

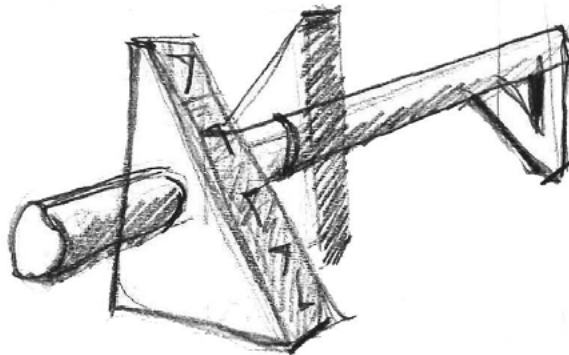
Mikä osuus itseilmaisulla on taiteilijaopettaja-aktivisteilla? Taiteen tekemisessä joutuu tekemiseen itsen ja minän kanssa poikkeuksellisen paljon. Taiteilija joutuu punnitsemaan ja arvioimaan itseään, hänellä on usein poikkeuksellisen kehittynyt kyky itsetarkkailuun. Arvelen kuitenkin, että pelkkää itseilmaisua he eivät harjoita. Heidän taiteensa ei perustu niinkään minuuteen, vaan ympäristöihin ja niistä

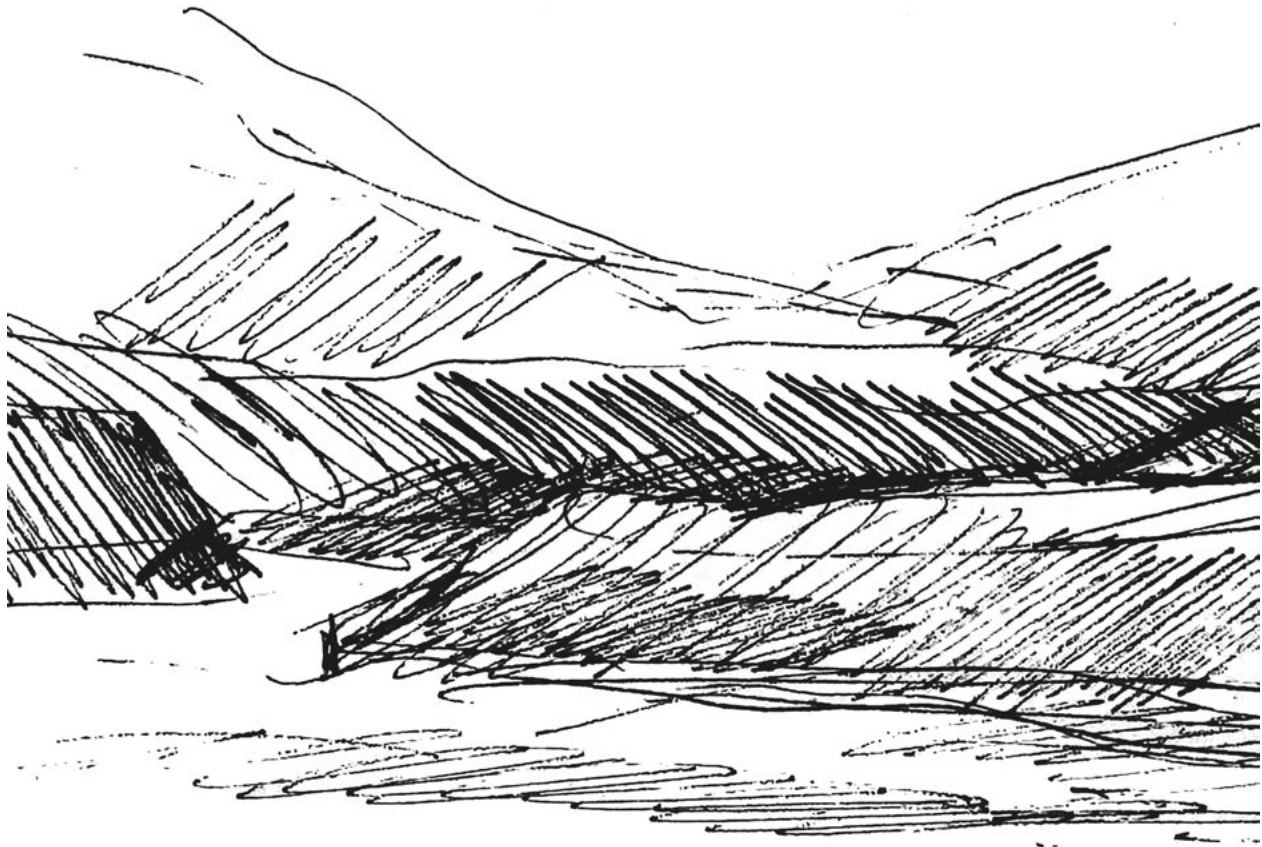
tehtyihin havaintoihin – havaintoihin sanan laajassa mielessä.

Taidehistoriasta saatamme erottaa maataiteen alkuvaiheen 1960-luvun lopulla. Silloin New Yorkin kaupungissa asuvat taiteilijat pyrkivät tekemään teoksiaan kaukana asumattomilla seuduilla. Historiallinen kehitys johti ympäristötaiteeseen ja paikkasidonnaiseen taiteeseen. Niiden rajoja on vaikea hahmottaa tänään, koska mikä tahansa inhimillinen saattaa olla joko taiteen väline tai aihe. Olemme myös tilanteessa, jossa monta taiteen suuntausta on esillä samanaikaisesti ja eri taiteiden rajat ovat loiventuneet. Materiaalinen, tekninen ja ajatuksellinen moninaisuus, joka näkyy tässäkin näyttelyssä, on melko uusi asia.

Poimin pari esimerkkiä näyttelyn taiteilijoiden töistä. Juhani Tuominen kertoo käsitelleensä jo pitkään maalauksissaan turkkilaista, osmaniajalta peräisin olevaa türbe -hautarakennelmaa. Ja näyttelyyn osallistuva islantilainen Ásthildur Björg Jónsdóttir kertoo kauniisti installaationsa lähtökohdista, hanhien muutosta, niiden auran muotoisesta lentoasetelmasta ja siitä, miten se tukee koko muuttavaa yhteisöä. Nämä ovat esimerkkejä taiteellisesta tutkimuksesta. Tällainen taiteen keinoin tehtävä tarkastelu, syventävä toiminta jonkin aiheen parissa on tullut osaksi varsinkin akateemisia taideyhteisöjä.

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta on suuntautunut voimakkaasti elinympäristöihin varsinkin maapallon pohjoisilla alueilla. Se on melko vähän tunnettu muualla Suomessa, mutta sitäkin enemmän sillä on kansainvälisiä yhteyksiä. Timon työ opettajana ja taiteilijana on ollut laajassa ja monenlaisessa mielessä ympäristösuhteiden kehittämistä. Hänen toimintansa merkitys on laajempi kuin pelkästään yhteisön sisäisen vuorovaikutuksen. Ja ympäristötaide on enemmän kuin taideobjektin ja ympäristön summa.

outamailta nummilta jäätikoilta

Ruth Beer

Glen Coutts

Vladimir Durnev

Jaana Erkkilä

Timo Haanpää

Jaakko Heikkilä

Mirja Hiltunen

Kari Honkarinta

Maria Huhmarniemi

Risto Immonen

Ásthildur Björg Jónsdóttir

Helena Junttila

Heikki Kastemaa

Kalle Lampela

Roxane Permar & Susan Timmins

Cherie Sampson

Michal Sedlák

Markku Siekkinen

Antti Stöckell

Juhani Tuominen

Seija Ulkuniemi

Hanna Varis

Gina Wall

Video Still from Intersections video with sound (4:03 minutes – continuous)

Intersections is produced using sound and images recorded in the region of Terrace, Kitimat, Prince Rupert, K'san, Nisga'a First Nation and Douglas Channel in Northwest British Columbia, Canada along the route of oil and gas pipelines and tanker traffic proposed to traverse sensitive waterways and contested terrain. It includes songs and voices of Indigenous and non-Indigenous artists and other cultural producers who live in these communities. Referencing weaving, the visual and audio components are “interwoven” using CG animation to poetically and affectively express complex interrelationships addressing the impacts of increasing energy development and infrastructure while advocating for consideration of land-based knowledge and environmental stewardship. Intersections is a component Trading Routes: Grease Trails, Oil Pipelines, a research and creation interdisciplinary project led by artist/researcher Ruth Beer and supported by the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada.

ruth beer

I met Timo approximately 8 years ago at an International Society of Education through Art (INSEA) conference. Since then we have met yearly and developed a close relationship through our mutual interest in art, the environment and pedagogy. I have deep respect for his sincere desire and focused attention to contributing to a better world through an appreciation of the interrelationship of the nature and community. Timo's breadth of knowledge and generous spirit has informed my thinking and inspired my research and practice.

As an artist and scholar, Timo has influenced my artwork and study of northern impacts of environmental change on communities and culture. Thanks to Timo who directs the ASAD Network and ASAD symposia and exhibitions, I am an active participant in the organization and the ASAD events where I have had the opportunity and privilege to engage with international artist/scholars in inspiring discourse and exchange. These conversations, with Timo and colleagues spread across geographies, that he has brought together, have developed into valued professional and personal relationships that I appreciate most highly.

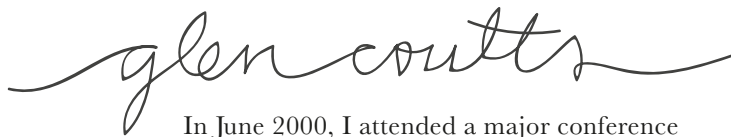

Hard Graft

*2015, Digital Inkjet Print,
Glasgow Print Studio, 16 x 24 cm,
Limited Edition of 15.*

These artworks draw on the landscape and history of a particular place; the Firth of Clyde. Located in the west coast of Scotland, it is the largest and deepest area of coastal water in the British Isles. The images reflect on aspects of the landscape, its cultural and industrial heritage, from fishing and shipbuilding to the sinister presence of the United Kingdom nuclear submarine fleet. The way I make the work echoes my thoughts and feelings about this place and the work of the people who live there: complex, layered and nuanced. The limited edition prints form part of a body of work I have been making for almost two years that use drawing, photography and mixed media and result in original digital prints. The works are a personal, sometimes political and occasionally playful, response to the ways that a place has changed, and is being changed, by human activity.

In June 2000, I attended a major conference (InSEA regional congress) in Poland (Warsaw and Poznan) with a research assistant. We presented a couple of papers, about community and public art in Glasgow. During that congress, a team from the department of art education, University of Lapland were presenting a paper about their work on community-based art education (Mirja Hiltunen and Timo Jokela). We met and, while the physical environments, language and many cultural aspects were quite different, the strong similarities between our teaching, methodology and research interests were immediately apparent to all of us. The broad field of art education was also a key shared interest. That meeting was the start of my collaboration with Timo and, many years later, I am happy to continue our work together in art education, research and publications.

Our work together has included developing the Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) network – a research focused network of the University of the Arctic (I coordinate the applied visual arts group). We also coordinate the Relate North symposia, exhibitions and publications. Since the ASAD network was formed in 2011, we have held symposiums and exhibitions in Finland (Rovaniemi), Iceland (Reykjavik), Norway (Kautokeino), the United States (Anchorage) and, at the time of writing, we are preparing

for the 2016 events that will take place in Shetland.

In addition to our commitment to developing applied visual arts at the university and through the ASAD network we have also worked extensively on research and publications. Since 2010, Timo and I have been editors of the highly respected International Journal of Education through Art. In 2012 we were joint editors of the first special issue of the journal, on the subject of Community Art. We have also worked together as editors on several books including *Art, Community and Environment: Educational Perspectives* (Intellect, 2008); *Relate North 2014: Engagement, Art & Representation* (2014) and *Relate North: Art, Heritage & Identity* (2015), both published by Lapland University Press. More recently (2016), we published a chapter about community-based art education in *Culturally Sensitive Art Education in a Global World* published by the National Art Education Association (USA). A number of other publications are in preparation.

Since our first meeting in the year 2000, it has been my great pleasure to work with Timo and the many colleagues and students in the University and particularly the department of art education. I have certainly learned a great deal from the experience and I hope our collaborations have provided benefits for our students and partners.

Ulamidiir durner

In April 2013, there was a project named "Northern Places - Tracking the Finno-Ugric traces through place-specific art". It was a workshop held in Syktyvkar and a many Finnish students and teachers took part. Syktyvkar State University was a partner of this project and as a teacher I was directly involved in it. During the work, I met with the project organisers, Timo Jokela and Mirja Hiltunen and they fascinated me. My acquaintance to art and educational projects carried out by Timo had a great influence on my own practice. I was inspired by his winter installations and discovered new meanings in symbolic ornamental motifs, which he uses.

In the same year, I created a series of ceramic plates "Fairy tales of Komi", which was partly inspired by Timo's site-specific installations and was exhibited later at the Relate North 2013 event in Reykjavik.

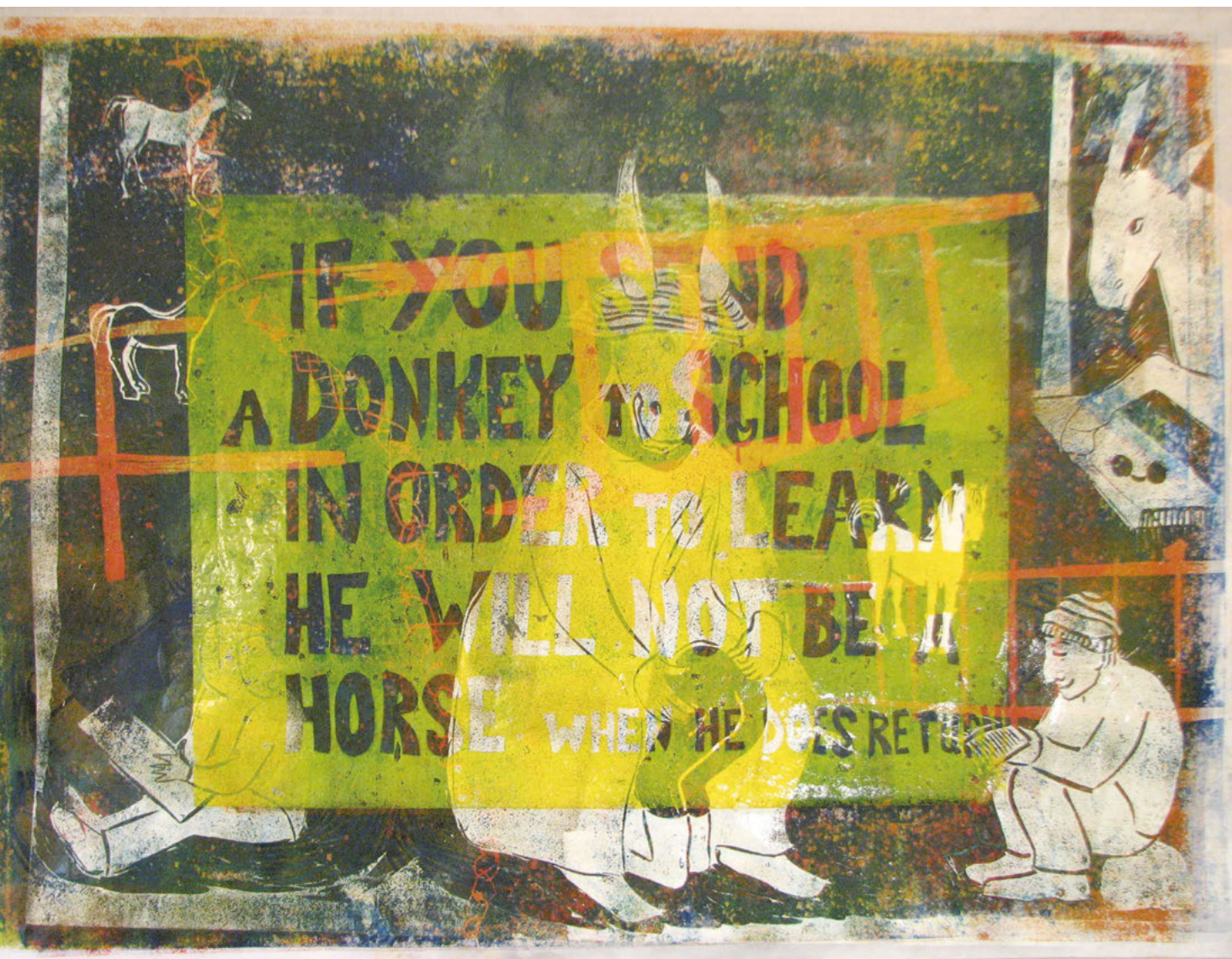
Together with my colleague Irina Zemtsova, we took part in the exhibition and conference Relate North 2013. This prompted us to organise the conference in Syktyvkar in order to introduce ASAD network projects and researches to teachers and students in Syktyvkar.

In 2014, Timo recommended me to participate in the Art Ii Biennale 2014 where I had a great experience of making environmental art in collaboration with artists from many countries. In addition, I visited a wonderful contemporary art exhibition in Rovaniemi. It was a great pleasure to communicate and collaborate with Timo. I admire the work that he does, and I look forward to further meetings and projects.

Fairy tales of Komi

2013, A series of nine ceramic plates

My every artwork is an attempt to admire the beauty of the North. An attempt of deep consideration of the nature of existence in the North.

Aasi koulussa
2010, puupiiros, 100 x 130 cm

jaana erkilä

Vanha hollantilainen sananlasku väittää, että jos lähetät aasin kouluun oppimaan, se ei ole hevonen takaisin palatessaan. Sananlasku kyseenalaistaa kasvatuksen merkityksen samaan tapaan kuin suomalainen versio, jossa todetaan, ettei koira karvoistaan pääse. Ollaanko tässä siis oltu turhalla asialla kautta maailman sivun, kun on yritetty kasvattaa, opettaa ja muuttaa maailmaa parempaan suuntaan?

Kasvattaminen taiteessa tai taiteella on ihmeellinen asia: sillä voidaan edistää niin tottelevaisuuskasvatusta kuin tottelemattomuuskasvatustakin ja molempia yhtä menestyksellisesti. Taide voi myös muuttaa maailmaa silloinkin, kun yksittäiset ihmiset ovat voimattomia. Sama taide voi sataa niin diktaattorin kuin vapaustaistelijan laariin. Taide on aina suhteessa valtioon, sillä valtio muodostuu ihmisistä ja taide joko nousee tai kaatuu tavallisten ihmisten varassa. Jos tavalliset ihmiset (keitä lienevätkin) eivät koe taidetta tarpeelliseksi arjessaan, jää taiteelle hyvin vähän puolestapuhujia, vaikka noilla harvoilla saattaisi olla suuri osa taloudellista pääomaa hallinnassaan.

Miten valtio siis saadaan ymmärtämään taiteen arvo? Tarvitaan taidekasvatusta ja vieläpä sellaista, joka saa niin aasin kuin hevosenkin, koirasta puhumattakaan hamuamaan taideravintoa ja kasvattamaan uutta kiiltoa karvoihinsa. Kiiltäväkarvainen koira voi hyvin, ei sen tarvitse karvoistaan päästä.

Timo Jokela on tehnyt elämäntyönsä taiteen, kasvatuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen saralla. Ympäristötaiteilija on laajentanut ympäristökäsitteen koskettamaan ihmisten luomaa sosiaalista ympäristöä ja taidekäsitteen pitämään sisällään kasvatuksen taiteen. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen tapahtuu taiteen viitekehyksessä, valtion reuna-alueilla niin maantieteellisesti kuin inhimillisten kohderyhmienkin suhteen, kylien, erämaiden, syystä tai toisesta syrjään joutuneiden ihmisryhmien parissa. Sellaisessa työssä ei paljon pohdita, onko vastassa aasi vai hevonen, kun tiellä voi kohdata karhun.

Kai karhujakin voi kasvattaa?

Timo Haanpää

Tutustuin varsinaisesti Timo Jokelaan, kun aloitin työni taiteiden tiedekunnassa työharjoittelijana kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa kesällä 1999. Kasvatustieteen opintojen jälkeen olin tullut opiskelemaan toista tutkintoa mediatieteestä. Sainkin sitten kuvataidekasvatuksen koulutusohjelman pt. tuntiopettajan paikan harjoitteluni jälkeen. Opetustyön ohella pääsin tutustumaan monenlaisiin taidekasvatusprojekteihin ja erityisesti ympäristö- ja yhteisötaideprojekteihin. Kuvasin videoita ja valokuvia ja suunnittelin nettisivuja ja multimediaa erilaisissa taidekasvatuksellisissa projekteissa

Minulle oli erityisen antoisaa se, että pääsin Timon mukana eri ympäristötaideprojekteihin ja sain mahdollisuuden seurata hänen työskentelyään läheltä varsinkin talvitaiteen

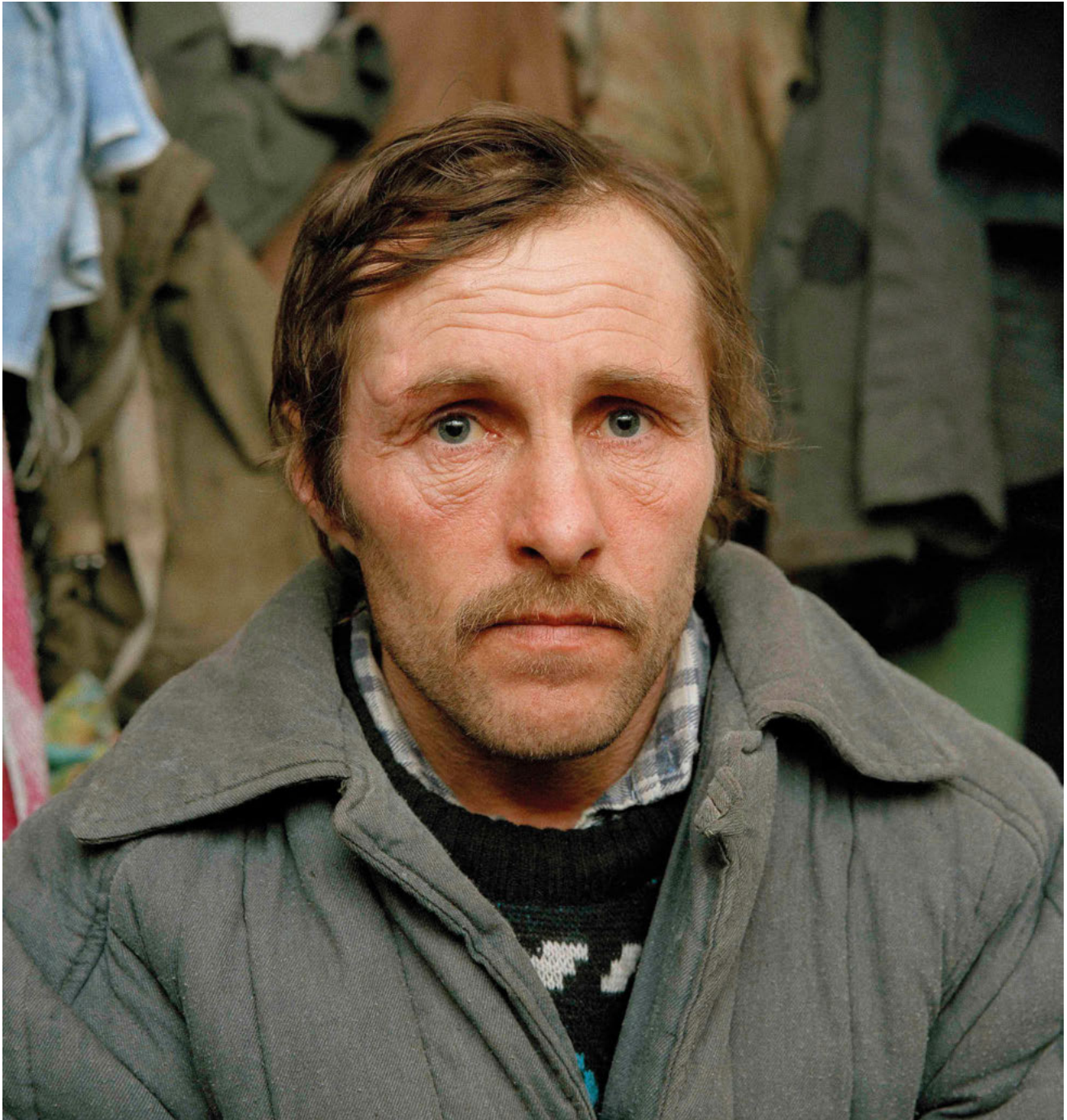
saralla. Nämä matkat eri puolelle Lappia antoivat minulle kokemusta kuvaamisesta. Timo Jokelan talvitaiteen produktiot avasivat minulle uuden tavan ajatella taiteen tekemisen lähtökohtia. Paikkasidonnainen taide tuli hienolla tavalla tutuksi seurattessani miten Timo persoonana ja hänen teoksensa keskustelivat paikallisten ihmisten ja heidän historiansa kanssa. Muistan, kun kerran paikallinen talon isäntä tuli Timon luokse ja kysyi: “Lohtako veistät lumesta?” “En, ... merkkiä”, Timo vastasi. Hetken päästä isäntä tuli vanhojen työkalujen kanssa, jossa oli tuo sama merkki.

Talven merkit videodokumentti

2002, pituus: 18.43

Talven merkit on taiteilijakuva Timo Jokelasta. Videossa kuullaan Timon ajatuksia talvitaiteesta ja seurataan hänen työskentelyään Suomen, Norjan ja Ruotsin Lapissa.

jaakko heikkilä

Ehkä oli kevät, ehkä syksy. Ja vuosi 1994, tai jotakin sinne päin. Tenojoki virtaa vapaana. Norjan tunturit kietovat taivaan itseensä. Timo kostuttaa varpaitaan hyytävään virtaan, silittää kasvonsa jäisellä vedellä. Tuuli piiskaa vaivaiskoivujen oksia. Lähdemme pystyttämään Lapin taiteilijaseuran Hallaa näyttelyä Utsjoen kunnantalolle.

Sen jälkeen elämä on ollut mosaikkia, pirstaleisia palasia, kättelyjä, ovien avauksia. Näen Timon valokuvissa, siellä, täällä, tunturien huipuilla, lumisissa laaksoissa.

Sitten on Helsingin lentokenttä 2015. Timo on tulossa viehättävän vaimonsa kanssa Rovaniemeltä ja menossa Alaskaan.

Minä olen menossa Rovaniemelle ja tulossa New Yorkista. Timo pyyhkäisee leukaperiään ja alkaa kertoa: ”Meiloli Barentsin työpaja Torniossa. Kirovskilainen taiteilija halusi nähdä autohajottamon. Se löysi hajottamon kartanolta postikortin; raameissa oleva maalaus, meri ja purjeverene. Lähettäjänä Veikko Jokela, vastaanottaja Elsie.”

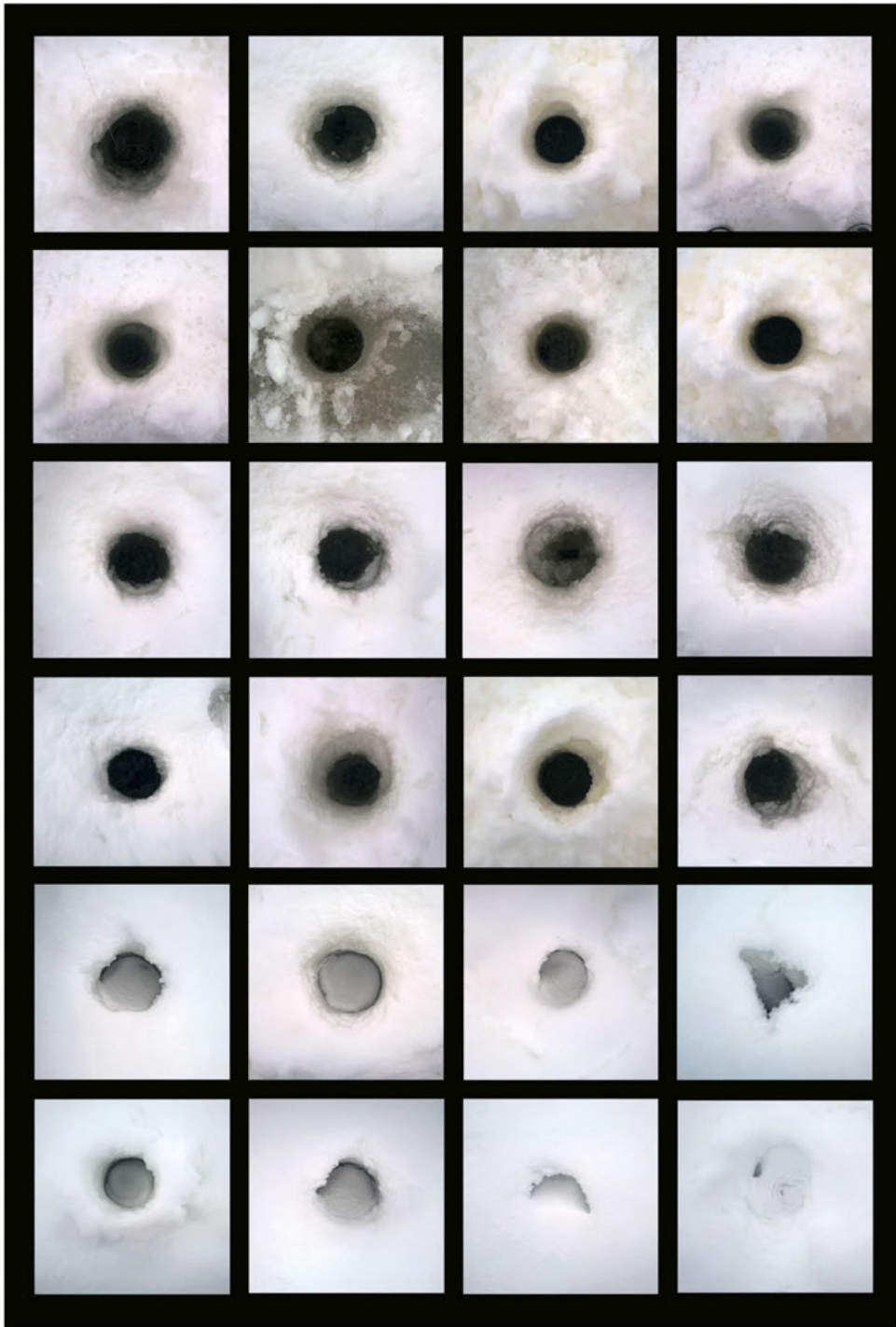
Ihmeellistä. Rakastan selittämättömiä sattumia. Kortti oli sota-ajalta. Edesmenneen vaimoni Outin isän rintamalta lähettämä viesti tulevalle vaimolleen torniolaisen hajottamon pihalla vuonna 2004.

Sain olla seitsemäntoista vuotta naimisissa ihanan naisen, Timon sukulaisen kanssa.

Hylkeen pyytäjät

2011, väripigmenttivideo, Diasec, 9 kpl 50 cm x 45 cm

Sasa: ”Ei kukaan ylpeile. Miksi tappamisesta pitäisi olla ylpeä. Meillä ei ole muutakaan, ja täällä on harjoitettu hylkeenpyyntiä ikimuistoisista ajoista.” Maaliskuun alku muodostaa Pomorivuoden kohokokhan. Yli neljästasadasta heinäntekijästä, traktorinkuljettajasta, ja lohenpyytäjistä tulee hylkeenpyytäjiä. Heiltä vie kymmenen maaliskuun päivää nuijia 35.000 Grönlanninhylkeen kuuttia hengiltä Vienanmeren jäällä. Silloin kaikki kokoontuvat Žimnjaja Žolotitzaan.

miijalittunen

Yli kolmeenkymmeneen yhteiseen vuoteen mahtuu paljon. Yhteinen työ taidekasvatuksessa ja elämä perhearjessa, lapset ja lapsenlapset muodostavat rikkaan elämänkuudelman. Timon tapa elää todeksi taiteensa ja asiantuntijuuteensa, kiinnittyminen vahvasti ja monin sitein pohjoiseen elämänpiiriin ja samaan aikaan kansainväliseen alan kehittämistyöhön on ilmiömiäistä. Se on jatkuvasti haastanut ja kannustanut myös itseäni periksi antamattomuuteen ja rohkeuteen kulkea omaa polkuani.

Kotona ja töissä, taiteen ja tutkimuksen parissa olen saanut Timosta visionäärisen, vaativan, viisaan ja rakkaan kumppanin. Vuosien saatossa laajentuneet yhteiset verkostot, tutkimustyö ja näyttelyt ovat olleet

ammattillisesti korvaamattomia kasvunpaikkoja. Siperiakin on opettanut. Unohtumattomia ovat Habarovskin huopikashallit ja Amur-joen jäänveisto, helteiset Baikalin rannat, Ulan Uden puuarkkitehtuuri sekä ikirouta Lena-joen mutkassa Jakutskissa.

Tärkeintä ovat kuitenkin ne merkitykselliset hetket perheen arjessa, oikeaan aikaan ja oikeaan paikkaan pysähtyminen ja keskittyminen. Paikan ja tekemisen taju, yhteys ympäristöön ja vuodenviertoon, ja läheisiin. Timo taitaa ja tietää, on läsnä ja auttaa. Hiljainen tieto saa muodon ja äänen ja siirtyy yhdessä tekemisen kautta eteenpäin seuraaville sukupolville.

Tasaus

2016, valokuvasarja 80x120cm, video

Teos liittyy kolmeosaiseen Vernal Equinox -sarjaan. Olen käsitellyt verasta, metallista, valokuvista ja videosta koostuvassa installaatiossani erilaisia kevätpäiväntasaukseen ajoittuneita tilanteita kolmen vuoden ajalta. Teoksen osia yhdistää ajatus kirkkauden ja pimeään yhteydestä, saattohoidosta, auringonpimennyksestä ja yhteisöllisyydestä; häikäisevästä kevättalven hangesta ja pilkkireiän paljastamasta jäänalaisesta pimeydestä. Sarjan kolmas osa Tasaus keskittyy harmaaseen, tärkeään vuosittaiseen toistoon samalla paikalla, samoin keinoin, usein samassa säässä.

Kari Honkarinta

Ystävystyin Timon kanssa 1980-luvun lopulla Oulun Myllytullissa opettajainkoulutuslaitoksella. Toimimme kumpikin siellä kuvataiteen opettajina. Yhdessä ystäväperheittemme kanssa vietimme kuvataide- ja musiikkielämää pursuavia aikoja mm. Hailuodossa, Oulujärvellä, Ulkokallassa sekä Jäämeren rannoilla. Timon siirtyessä Rovaniemelle Lapin yliopiston leipiin yhteistyömme jatkui opetustyön osalta leiriprojekteina. Toimin Oulun kaupungin lukion kuvataiteen lehtorina vuoteen 2009 saakka. Vuosien 1997–2009 aikana Timo opiskelijoineen mahdollisti minulle ja lukiolaisilleni useita elämyksellisiä leirikouluprojekteja. Sellaisia olivat Levi-tunturin maisemointiprojekti,

Ounas-leiri, Ultima Thule Varanginvuonolla, Erämaan kultaa Ivalojoella, Särestön henki -leiri Kittilässä sekä lumi- ja jääveistoleirejä Kittilän Lainiossa. Tärkeä osa kutakin projektia oli leirin kokemuksista ja tuloksista toteutettu näyttely kotikouluumme ja joskus myös Lapin yliopiston tiloihin. Timo tutustutti minut, pohjoispohjanmaalaisen Kiiminkijoen ja Oulun kasvatin, Lapin maisemaan, lappilaiseen ja könkääläiseen elämänmenoon ja perinteisiin pyynti- ja keräilykulttuureihin. Retkillämme Ounasjoki, Launijärven heinikot, Munajärven siiat ja Kaskankukkuvuoman hillamaat tulivat minullekin jossakin määrin tutuiksi.

Lampareet,

2015, akryyli, kangas ja liima mdf-levylle, 100 x 120 cm

Teos on yksi valkoisten teosten sarjasta, johon on vaikuttanut kiinalaisen maisemamaalauksen perinne sekä taiteilija Qiu Shihuan teoksista kirjoitetut tekstit (Silke von Berswordt-Wallrabe). Tavoitteenani oli rakentaa hiljaisen valkoinen alue, läsnäolon ja poissaolon välimaasto, joka muuttuu valon ja varjon vaihtuessa. Katsojan katse harhailee levottomasti, etsien ja välillä löytäen.

maria huhmarniemi

Tutustuin Timoon kuvataidekasvatuksen opintojeni ensimmäisenä vuonna. Timo ohjasi ympäristökasvatuksen sivuaineen projektiopintojani. Hän vei pienen opiskelijaryhmänsä moottorikelkalla Ounasjoelle Kittilän Könkäällä ympäristötaideleirin maastoja katselemaan. Kesällä ohjasimme lukiolaisille Ounas-leirin. Seuraavina vuosina lasten ja nuorten kansainväliset ympäristötaideprojektit veivät minut Puolaan ja Saksaan, ja tehtävieni vastuu kasvoi huimin harppauksin. Kun Talvitaiteen koulutusprojekti käynnistyi juuri valmistumiseni aikaan vuonna 2002, oli luontevaa hakeutua silloiseen kuvataidekasvatuksen yksikköön töihin ja jatkaa myöhemmin yliopistonlehtorina. Timosta tuli esimieheni ja ystäväni. Kun hän sai kutsuja ympäristötaiteilijana muun muassa eri puolelle Barentsin

aluetta, minä pääsin mukaan verkostoitumaan ja oppimaan lisää taiteen tekemisestä ja hanketoiminnasta. Kun auton nokka näytti kohti pohjoista, tunsin aina, miten kaupungin pölyt jäivät taakse ja hengitys kulki vapaammin. Nämä matkat olivat merkittäviä niin ammattitaitoni kuin taiteilijaidentiteettini kannalta ja suuntasivat osaltaan väitöskirjani aiheita. Tutkimuksessani käsitteelin taiteilijan osallistumista ympäristökongflikteja käsitteleviin keskusteluihin. Timo toimi ohjaajanani luotsaten tutkimukseni päälinjoja. Muutaman kerran Timo on esittelyt minut kollegoilleen oikeana kätenään. Siinä roolissa on ollut ilo toimia ja kasvaa taiteilijana, kuvataideopettajana ja hanketyön ammattilaisena.

Twistmas

2016, yksityiskohta installaatiosta: olki, ruoko, pilli, lanka

Aloitin Himmeli-sarjan, kun perussuomalaiset peräänkuuluttivat kuvataiteen suomalaiskansallisuutta vuonna 2011. Suomalainen kulttuuri ja suomalaiset perinteet ovat kuitenkin syntyneet vuorovaikutuksessa toisiin maihin ja kulttuureihin. Himmeliä pidetään perinteisenä suomalaisena joulukoristeena. Laajennan perinteisen olkikoristeen tilalliseksi installaatioksi.

Luola I
2015, teräs, Ø 32 cm

Luola-veistokset edustavat uuden alkua, etsimistä ja löytämistä. Luolan suulla ihminen katsoo tuntemattomaan. Mitä sisällä on? Miten kohdata se?

risto immonen

Yhteys Timoon on tullut erilaisten lumenveistoprojektien kautta. Vuonna 2002 olimme Luulajassa osallistumassa kansainväliseen nykytaidetaapahtumaan Winter Biennaleen, jota Kilen Art Group järjesti. Saimme lumi-veistoksellamme ensimmäisen palkinnon. Kiinassa Shenyangin kaupungissa osallistuimme jää- ja lumiveistofestivaaliin vuonna 2005 osana erään suomalaisen liikemiehen delekaatiota ja edustaen suomalaista lumiveistososaamista. Monet tämän tapahtuman osallistujista olivat päätoimisia lumi- ja jääveistäjiä muun muassa Taiwanista ja Japanista.

Timo on myös pyytänyt minut monet kerrat taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden opettajaksi erilaisiin lumi- ja jääveistotyöpa-

joihin. Olen ohjannut lumi- ja jäärakentamista ja veistoa useissa kohteissa Rovaniemellä ja matkailuyrityksissä. Yhtenä vuonna Rovaniemen seurakunnalle valmistui pieni lumikirkko ja toisena Ounasjoen rannalla olevaan lumirakennukseen luotiin lumi- ja jääveistoksilla tunnelmaa. Timon kanssa työskentely on sujunut ”luonnikkaasti”. Hän luottaa kumppaneidensa työskentelyyn ja osaamiseen. Työn edistyessä pohditaan teoksen taiteellisia toteuttamistapoja ja keinoja halutun tuloksen saavuttamiseen.

Ásthildur Jónsdóttir

For the last seven years I have had the pleasure of working with Timo Jokela. He has supervised my doctoral project for which I am looking at the potential of art in education for sustainability. But we have also been collaborating through the ASAD network, through which the Iceland Academy of the Arts and the University of Lapland have created many fruitful projects together. Timo first came to Iceland in 2012 when he gave a workshop and created snow sculptures with elementary school students as well as with art education students from IAA.

He returned to Iceland in February 2013 and created an exhibition that consisted of snow installations as a part of the Reykjavik Botanical Garden's Winter Lights Festival.

He has also given two presentations in Iceland on winter-art and ecological approaches in art and art education. In collaboration with many other members of the ASAD Network we organised a conference called Relate North in the Nordic house in Reykjavik in November 2013. Last March and April Timo gave me useful comments as I curated my final doctoral thesis exhibition in the Arktikum in Rovaniemi. I look forward to continue to collaborate with Timo and other scholars from the University of Lapland in the future.

*Lesson from the Geese: Dreaming of collaborative protection of our waters
2016, installation, yarn and feathers.*

Every fall thousands of geese fly from Iceland to the south to escape the cold winter. Geese have discovered that they can reach their destination more quickly and with less energy expended when they fly together in a V-shape formation with one alternating goose in the centre leading and all the other geese trailing behind in two lines. If we humans would work on a similar collaboration towards sustainable development it is likely that we might reach our goals faster.

helena juntila

Timon kanssa olemme alunperin tutustuneet Lapin taiteilijaseuran näyttelytoiminnan kautta 1990-luvulla. Sain kuulla vasta myöhemmin, että olemme sukua; Jokelat, Juntilat Kittilästä.

Vuonna 2009 järjestimme suvun yhteisen näyttelyn *JokelART* Kittilän Könkäällä. Timo on vakaa, tärkeä mies suvussa ja Lapin taide maailmassa. Timo on suunnitellut Jokelan suuren suvun symbolit vanhojen suvun puumerkkien mukaan.

Karhu ja ruusut

2015, akryyli paperille, 79 x 110 cm

Teokseni Karhu ja ruusut olen maalannut akryy liväreillä paperille Japanissa, Fukushiman prefektuurissa, kaupungissa nimeltä Kitakata syksyllä 2015. Teos kuvaa voimaa, surua ja toivoa, ehkä jotain muutakin.

Heikki Kastemaa

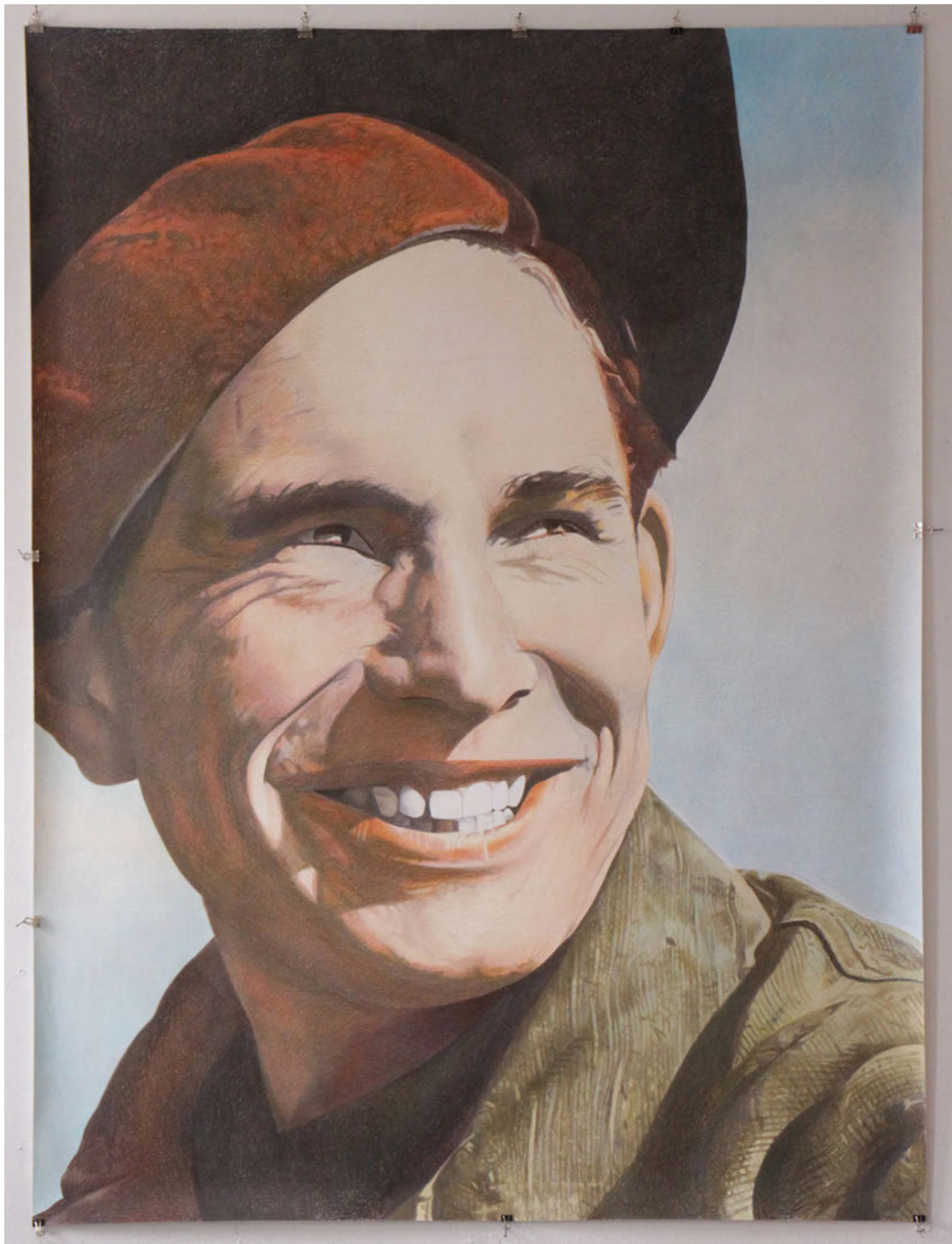
Muistan, kun Timo osallistui ympäristötaiteen näyttelyyn Lapissa. Seurasin Mirkun kanssa, kuinka hän kokosi haloista koostuvaa teosta. Teos ei tahtonut pysyä koossa, ja halot levisivät yhä uudelleen kangasmetsään, jossa moniosainen työ sijaitsi.

Ryhdyimme Mirkun kanssa auttamaan puuklapien asettelussa. Vihdoin teos saatiin kokoon. Timo sanoi: ”Jos se nyt ei pysy koossa, se on kriitikon vika!”

Ilmentymiä 2016, video

Teos koostuu croquis-piirustuksista. Piirrän styluksella tabletille ohjelmalla, joka tallentaa piirustusprosessin säännöllisin väliajoin. Näin syntyy animaatio. Minua kiinnostavat havainto, värit, sekä hahmon ja taustan vuorovaikutus. Yritän etsiä digitaalisia vaihtoehtoja klassisen piirustuksen subliimille ilmaisulle.

Kalle Lampela

Aloitin kuvataidekasvatuksen opinnot Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa reilut kaksikymmentä vuotta sitten, syksyllä 1995. Ensimmäisenä ohjelmassa oli orientoitumista opintoihin, mutta pian jo hyppäsimme linja-autoon ja suuntasimme Timo Jokelan johdolla kohti Aakenustunturia. Matkalla pysähdyimme Kittilän kirkonkylällä Kalervo Palsan Getsemanen pihapiirissä. Istuimme pihanurmelle ja Timo luki otteen Palsan päiväkirjoista, joka oli minulle jo tuttu. Olin myös lukenut joitakin Palsan sarjakuvia ja Pekka Rönkön toimittaman kirjan Palsa. Tästä pääsimmekin Timon kanssa yhteisten keskustelujen alkuun.

Myöhemmin, vuonna 2002, jo valmistuttuani, tarjosin Timon kanssa Kiasman taidenäköisille lappilaista näkökulmaa *Minä olen myytti* -keskusteluserjassa Kalervo Palsan

taiteesta. Palsan näyttely oli Nykytaiteen museo Kiasmassa juuri avattu. Seuraavana vuonna alustimme pohjoisesta taiteilijuudesta Oulun taidemuseossa, kun Palsan näyttely oli siirtynyt pohjoisemmaksi.

Opintojeni aikana pommitin Timoa monenlaisilla hankalilla, taiteilijuuteen liittyvillä kysymyksillä. Nykyisen taiteilijuuteni, opettajuuteni ja työn kuvani juuret löytyvätkin opiskeluvuosilta, mutta taiteen ja tieteen väliseen vuorovaikutukseen pääsin konkreettisemmin kiinni vasta kun haastattelin Timoa keväällä 2002 Kaltion artikkelia varten. Keskustelimme ympäristötaiteilijan ympäristösuhteesta ja siitä, kuinka taiteilija voi työssään myös tutkia, eli kuinka taiteilijalla voi olla tutkijan näkökulma tekemisessään, vaikka lopputulos olisikin taideteos. Enteellisiä keskusteluja.

Sähköhitsaaja Aleksandr Patrishshev

2016, värikynä paperille, 200 x 150 cm

Teokseni Sähköhitsaaja Aleksandr Patrishshev on osa piirustusprojektiani Poliittisen utopian sinnikkyys (2012–2016). Projektini käsittää piirtämällä tehdyn tutkimusmatkan reaaliosialismin propagandakuvastoon. Piirtäminen on aineistolähtöistä. Aineistona ovat olleet julkaisut DDR-Revue, Neuvostoliitto tänään ja Neuvostoliitto-lehti 1960–1980-luvuilta. Mallini olen valinnut lehtien sivuilta.

roxane permar
susan timmins

We first met Timo in Shetland in 2010 during his exhibition at The Bonhoga Gallery where he also gave a talk with Glen Coutts followed by one at Shetland College, University of the Highlands and Islands. In 2013 we met again in Reykjavik at Relate North 2013 and in Anchorage, Alaska for Relate North 2015. Roxane also met him again at Relate North 2014 in Norway where discussions commenced for new research projects.

Timo's enthusiasm, generosity and drive to bring people together from the northern and Arctic regions has been an inspiration to us and has given new purpose to our work about

the Cold War period. Participation in the Relate North events has provided meaningful opportunities for us to collaborate in Russia at Syktyvkar State University with Irina Zemtsova and Vladimir Durnov in 2015 as well as in Iceland this summer.

This summer we are working with students from three universities and the artists Elina Härkönen (University of Lapland) and Ásthildur Björg Jónsdóttir (Iceland Academy of Arts) to realise a project and in-service workshops for art teachers drawing on practices drawn from socially engaged art and place based pedagogy.

Recount - Royal Observer Corps Post at Walls, Shetland

2013, Socially engaged project including three outdoor installations, interviews and four public events, material: Lambswool, glow in the dark thread and sound

This work was based on activities undertaken by civilian volunteers at Shetland's Royal Observer Corps (ROC) underground Posts from 1961 to 1991. ROC Observers were required to warn the public of imminent danger from radiation by firing maroons into the air from each of the Posts. We created the project as a commission for Luminare, Scotland's festival of creative ageing, with the aim of actively engaging older members of Shetland's communities and sharing their recollections with younger generations. The content of the project Recount is informed by personal recollections of ROC Observers, creating a poignant and powerful narrative.

Night Passing

2011, video-performance. Lyrics by Merja Soria, singing Alex Kahlil

Night Passing was created in Lainio in Finnish Lapland toward the end of February, as the long dark winter was beginning its descent. Twilight in the arctic appears to last forever, like a vibrational visual drone that becomes stronger and longer as the season progresses toward the equinox and eventually summer. The black figure personifies the darkness, against the backdrop of snow-laden trees like animated figures themselves (*'tykkylumi'*) and the exquisitely shifting light under low, fast-moving cloud cover...

Cherie Sampson

My first trip to Europe was at the age of 34 when I was awarded a Fulbright grant to Finland in 1998. My institutional affiliation during that first Fulbright was with the University of Lapland, although my research was primarily independent – taking me all over the country. I visited Lapland several times during that 9-month period and was given a tour by Timo of many special historical and geographical landmarks around and north of Rovaniemi. I also participated as a guest artist in the 1998 “Ultima Thule” project organized by Timo and the University of Lapland.

My work as an artist was greatly impacted by the geographies and elements of the boreal and tundra landscapes that Timo

introduced me to. My practice of creating minimalistic movement-based video-performances in found landscapes was initiated during these trips to Lapland. Most importantly, however, it was through Timo’s artistic work that I came to understand the true meaning of environmental art.

Scholar, Miwon Kwon writes about the three tiers of site-based art: the physical layer, site-specificity as related to historical, social and other contexts and finally, the non-material level that addresses discourse. Timo’s work embodies all these dimensions with profound depth of vision and formal tenacity. I often include images and a discussion of Timo’s work in lectures I give on the best examples of environmental art.

Drawing

1996, natural coal, paper, 90 x 130 cm

The cycle of drawings were created during personal cognition and discovering of a part of the Czech landscape named České středohoří. I was inspired by its specific atmosphere, topography and history. This landscape has been inhabited and cultivated for centuries, but recently being damaged by stone mining for the purpose of building roads. Hill by hill was vanishing and thus altering for the worse the specific integrity of this unique space. I perceived the intervention on the landscape as drastic. The mining has changed not only the surroundings of the hill, but also the panoramic view with its characteristic topography. I proposed to create an object on the place of the remaining hill. The target of this visual thought was to bring back the characteristic pattern of the landscape of České Středohoří, though with a paradoxical meaning.

Michal Sedlak

The first time I met Timo Jokela was in 2015, when I came to Rovaniemi to arrange the exhibition which we planned to realise in the Charles University in Prague the following March. I didn't know anything about Finland. I've just sensed specific northern spirit, which I dreamed and imagined is in some way similar to spirit in our Czech border mountains.

When I arrived to Rovaniemi Airport in March last year, there was waiting for me, a man with perceptive eyes, who seemed to me unapproachable on first sight, but who was kind and revealed to me willingly part of Finland's northern character during my short stay in Finland.

I like to remember the moments from the Finnish village, which Timo showed me. For example, short strong snow with a background pine trees in Kittilä. Snow which definitely announced the coming of Spring or morning sunlight, in Timo's paintings created in his youth in their cabin. It was also a great experience to feel the infinite vastness of the landscape which I could feel standing on the ice on the lake during ice fishing and so on.

I don't underrate some signs. When I was with Timo on the lake and we didn't catch anything, Timo remarked, that it is not normal. I hope that the lake was giving me a signal, that it is not the right time for some things, and that I have to come back to Finland.

markku siekkinen

Tutustuin Timoon aloittaessani opinnot Oulun OKL:ssa vuonna 1980. Timo oli vasta valmistunut innokas kuvisope, joka sai meidät opiskelijat hurmostilaan opetuksellaan. Hän osallistui muista opettajista poiketen myös opiskelijariantoihin ja sitä kautta useimmasta meistä opiskelijoista tuli myös Timon hyviä ystäviä.

Vierailimme hänen kotonaan ja myös hänen lapsuudenkodissaan Kittilässä. Eräänä kesänä olimme Timon luona Kittilässä kalassa Ounasjoella. Seuramies Timo muuttui kalastaessaan täysin erilaiseksi. Me muut kärsimme vihaisesta mäkäräislaumasta, mutta Timo seisoi kuin patsas joella tuijottaen sannattomana joen pintaa. Yhtäkkiä mies heittää virvelin, jossa on useita koukkuja ja pyydystä

samanaikaisesti kasan kaloja. Juhlaruokana oli taimenen grillattua otsanahkaa.

Toimin itse Rantagalleria yhdistyksen aktiivina ja Timon touhutessa Oulun taiteilijaseurassa, nämäkin tekijät yhdistivät meitä. Timosta tuli OTS:n puheenjohtaja ja myöhemmin toimin itse samassa tehtävässä. 1990-luvulla olimme jo kollegoita kasvatus-tieteiden tiedekunnassa. Timo oli joukon johtaja ja organisoi kuvataideopetusta uusien metodein ja sain olla mukana tässä touhussa myös itse kehittymässä.

Timon muutettua Rovaniemelle, yhteydenpito on vähentynyt, mutta seurattuani hänen taiteilijauraansa olen vakuuttunut, että oli onni tutustua tähän erikoiseen ihmiseen, opettajaan ja taiteilijaan.

Head Rotation Measurement Device

2015, cyanotypia, 56 x 76 cm

Teoksessa ihmetellään tieteellistä maailmankuvaa aavistuksen verran pilke silmäkulmassa.

antti stöckell

Tulin opiskelemaan taidekasvatusta Lapin yliopistoon 2001 hiljattain valmistuneena kuvanveistäjänä. Taiteen ja ympäristön yhdistäminen oli ollut jonkinlaisena haaveenani jo vuosia, mutta minulla ei ollut välineitä toteuttaa haavettani. Opinnot aloittanut Timon vetämä taide- ja ympäristöpedagogiikan kurssi muutti nopeasti mielikuvaani taidekasvatuksen opinnoista. Opintoni myös päättyivät Timon ohjauksessa graduun, jonka toimintatutkimuksellinen toteutustapa sopi minulle erinomaisesti. Sain toimia taiteilijana, taidekasvattajana ja tutkijana minulle tärkeissä paikoissa tehden yhteistyötä myös paikallisen yhteisön kanssa.

Muutamit yliopisto-opettajan tehtäväni olen perinyt Timolta hänen otettuaan aikoihinsa dekaanin tehtävät vastaan. Timo onkin muutaman kerran leikkisästi todennut, että sain häneltä kaikki ”mukavimmat hommat”. Näihin kuuluvat erityisesti talvi- ja ympäristötaiteen työpajat.

Olen seurannut läheltä muutamia Timon taiteellisia prosesseja suunnittelusta toteutukseen. Taiteilijaidentiteettini on elänyt vahvasti opintojen ja työn mukana. Kevättalvella 2009 olimme työmatkalla Kautokeinossa ja majoituimme järven rannalla. Tuumiessani ääneen lähteväni järven taakse tekemään kenties jonkinlaisen ympäristöteoksen, kehotti Timo minua ottamaan lumen työstämiseen soveltuvan oranssikahvaisen sahan mukaan. Vastarannalla sahailin sitten tuulen pieksämästä lumipalsteesta kappaleen toisensa jälkeen. Siitä alkoi palojen leikki, joka jatkuu kevät keväältä.

Timon kanssa keskustellessa puhe kääntyy helposti keleihiin ja kaloihin. Ja mikä hienointa, nekään puheet eivät välttämättä mene kauas työasioista tai ainakaan taiteesta. Pohjoinen elämäntapa paikkoihin ja vuodenviertoon kiinnittyvine ilmiöineen ja askareineen on Timolle ja myös minulle mieleinen puheenaihe ja työskentelyn kehys.

Lumileikit 1.4.2016, Vennivaara

Teos representoi keväisillä hankihiihdoilla toteutettuja ympäristötaiteellisia produktioita. Lumileikkien työskentelyssä materiaalina on yöpakkasen kovettama kantohanki ja työkaluna kapeateräinen saha. Paikka, maisema ja kevätaamun elävä valo ovat työskentelyn keskeisiä elementtejä.

Helvai Yakup Baban türbe
2016, akryyli puulle, Ø 65 cm

Helvai Yakup Baban türbe on Istanbulissa oleva hautarakennus, jossa on kolme muutakin muistoarkkua. Helvai Yakup Baba eli 1500-luvulla ja oli ilmeisesti Bayram-dervissejä. Olen käsitellyt türbeä nyt parin vuoden ajan. Tämän näyttelyn kolme pyöreää maalausta ovat alkuvaiheen esimerkkejä näistä teoksia. Aloitin niiden maalaamisen vuosi sitten, mutta sain ne tähän muotoonsa vasta tämän vuoden keväällä ja alkukesästä.

Juhani Tuominen

Kymmenkunta vuotta sitten saimme Timon, Mirkun ja Kreetan vieraaksemme Istanbuliin, Kasımpaşaan. He olivat olleet kansainvälisessä konferenssissa kaupungissa. Tämä taisi olla Timolle ja Kreetalle ensimmäinen kerta täällä.

Konferenssin viralliseen ohjelmaan olivat kuuluneet keskeiset Istanbulin nähtävyydet, ja koska seuraavana aamuna oli jo aikainen kotiinpaluu, lähdimme silmäilemään suurta basaaria. Asuntomme sijaitsee aivan lähellä Kultaista sarvea, sen pohjoisrannalla Beyoğ-

lussa. Liikenneuhkia välttääksimme valitsimme vesireitin toiselle puolelle, vanhaan Konstantinopoliin. Koska vapuri, reittilaiva kulkee vain kerran tunnissa, menimme dolmus-paattiin, pienehkön kalastajaveneen kokoiseen pakettiin, joka starttaa kun se tulee tarpeeksi täyteen matkustajia. Olin jotenkin huomaavani hymyn kareen sekä pienen pilkahduksen Timon silmissä, kun tarkasteltiin kaupunkia tästäkin näkökulmasta, matalalta läheltä vedenpintaa, veneen moottorin putkuttaessa leppoisasti.

Seija Ulkuniemi

Tutustuin Timoon Oulussa 1980-luvun alussa opiskellessani luokanopettajaksi. Timo oli tuolloin hiljattain kuvaamataidon opettajaksi valmistunut nuorimies, joka hurmasi monet opiskelijat innokkuudellaan. Minäkin, joka en ollut kouluaikoina suuremmin ajatellut kuvaamataidon olevan omaa alaani, valitsin sen niin kutsutuksi erikoistumisaineekseni. Muistan Timon melko palvasieluisena luennoitsijana ja opiskelijoille paljon vapautta antavana opettajana.

Timoa oli helppo lähestyä, eikä hän karttanut meidän opiskelijoiden kohtaamista vapaa-ajallaankaan: Minäkin opettelin oluen juonnin jaloa taitoa kuunnellen ajatuksia ja tarinoita Lapin miehen hurjasta ja välillä karustakin elämästä.

Opiskeluajoista muistan erityisesti Timon ihmettelyn, kun kerroin, että luonnostelen kuvateokset tarinoina, tavallaan siis teksteinä. Hän kummasteli, ettenkö lainkaan ajattele

kuvina...! Timo myös pysäytti minut MA-käsitteen äärelle, pohtimaan tila-aika-taikaa.

Timosta tuli 1990-luvulla Lapin yliopistossa kuvataidekasvatuksen assistenttina jonkin aikaa toimessani kollegani ja esimieheni, ja minusta myöhemmin 2000-luvulla vuodeksi hänen professorikollegansa. Työelämän hektisyydessä emme ole kuitenkaan paljon kohdanneet.

Sen sijaan tiemme ovat risteytyneet yksityiselämän puolella. Timo rakkaansa kanssa yöpyi kodissamme juuri sinä yönä, jona poikamme synnyttämisen aika tuli. Elämä näin osoitti lapselle luontevat kummit.

Arvostan Timon ahkeraa työtä pohjoisen kuvataidekasvatuksen kehittämisessä. Timolle kuuluu myös osakiitos nykyisestä ammatistaani. Hän on yksi niistä ihmisistä, joiden avulla löysin kuvataiteen alati kiehtovan maailman.

*Ylisukupolvinen yhteys
2016, digitaalivärikuva*

Kuvassa ovat isäni työn ja nivelrikon kuluttamat kädet syleilevässä kosketuksessa kuopuksemme käsien kanssa. Ajattelen Eino Leïnon tavoin, että ”mink’ meissä on lempeä, sen verran meissä on ijaistä”. Kädet välittävät välittämistä.

Hanna Varis

Törmäsin älykkääseen Timoon Vanhan Kellarissa syksyllä 1980. Hän nappasi keskusteluun, koska tunnisti minut TAIK:n kuvaamataidonopetuksen laitoksen yhteistunneilta.

Seuraavat kolme vuotta kalastimme yhdessä. Timon kanssa kalastaminen oli ihaninta maailmassa. Pääsin mukaan Lapin maagisille kalavesille ja käteeni annettiin kalastusvalmis vapa, vieheet valittuna ja rautuset rivissä.

Pienenä olin istunut mato-ongella laiturin nokassa tuntikausia tuijottaen kohoaa, johon ei mikään napannut. Timon kanssa kalastettiin vaan, jos oli syöntiä. Ja huh miten sitä välillä oli. Auringonlaskun aikaan erälamella, senkun heitteli koukun veteen ja nosti ahvenia, kilokaupalla. Toiselta erälammelta verkkojen kanssa, rikkakaupalla eri kalalajeja. Särjet olivat varteenotettavia siinä missä muutkin, ne vedettiin lihamylyssä jauhelihan näköiseksi ja Oulussa paistettiin jauhelihausteilla pizzan täytteeksi ja syötettiin kavereille jauhelihapizzana. Hyvin upposi.

Espoolainen murteeni oli vähän omituista lappilaisten mielestä ja välillä tulikin väärinkäsityksiä. Etelän tyttöä oli myös helppo ve-

dättää kaikilla tarinoilla. Kerrankin kalastettiin kaukana Ounasjoen yläjuoksun koskilla yön yli ja nukuttiin vaan sammaleen päällä metsässä. En uskaltanut nukkua, kun Timo ja Tapsa pelottelivat karhuilla, jotka liikkuvat lähimaastossa ihmisjähdissa. Ja tulihan niitä maanpaukuttelijoita viereen. Shokissa oli pakko kurkistaa makuupussin raosta (jota pidin ummessa ziljardin hytтын takia) kuka oli tullut syömään minua. Porohan se siinä, turpa meikäläisen naamassa kiinni ja yhtä yllätettynä.

Seuraavana päivänä oli taivaallinen syönti. Kalastimme veneellä kosken keskellä. Espoolaisena annoin liikaa löysää siimaan ja viehe takertui pohjaan. Kun en ollut pariin vuoro-kauteen nukkunut tuntiakaan, panikoin, että antakaa olla, mutta ei, Timo oli tiukkana ja viehettä mentiin hakemaan. Yhtäkkiä veneen hallinta hävisi ja valuimme putouksien kiviä kohti ja yli. Ajattelin, että tässä tämä nyt sitten oli.

Selvittiin hengissä, mutta hätäännyin ja kalastusretki loppui espoolaiseen nynnytyteeni. Saatiin kuitenkin 27 kg harria.

Ajan virralla

2012, etsaus, 40 x 50 cm

Aika on valtava virta.

Ihmiselo ohikiitävä.

Peuran pysähdys hetkeksi sammuttamaan janonsa.

Forest (detail)

2012, one of a series of six colour photographs each 30cm x 30cm

I grew up running around in this forest in Morayshire and I returned to photograph it recently because I was particularly drawn to the lichen, which seems to drip from the trees. When I visited Timo Jokela's home, I was really struck by the similarities between the landscape of Lapland and certain parts of Scotland, it reminded me so much of the forests, rivers and lochs of my childhood.

gina wall

I first met Timo when he visited Moray School of Art with a group of colleagues from the University of Lapland. I took the delegation on a tour of the facilities which included a visit to the studios. At that time, we had a student who was building an installation in one of our dilapidated outbuildings which houses three of the undergraduate studios. The installation was made from heavy cardboard tubes, the type which carpets are rolled around for sale. They were jammed between the floor and the ceiling. Timo's face was deadpan as he asked: 'is that holding the roof up?' Our studios have had new windows put in since then and they are looking much more welcoming but I often think of that day and have a good laugh.

I also look back on my Erasmus visit to the University of Lapland in 2015 with great

fondness because of the wonderful welcome that I received from all of the staff that I met. I was made particularly welcome by Timo and Mirja who included me in a family visit to Timo's home near Kõngäs. This was an incredible experience as it gave me an insight into everyday life in Lapland, the tradition of food and the sauna, the impact of modernity and the different uses that the landscape is put to. I think that this visit helped me to get to know Timo in a different way, in a way that showed his great generosity and the significance that place plays in understanding who he is.

tekijät contributors

Ruth Beer

I am a Vancouver based artist interested in cross-disciplinary approaches to artistic research. My interest is in investigating the intersection between materials, visual language and pedagogy. The foundations of my research are in the expanded field of sculpture, landscape, social geography, natural resources and energy studies. I am a Professor of Visual Art and Assistant Dean of Research in the Faculty of Visual Art and Material Practice at Emily Carr University of Art and Design in Vancouver British Columbia, Canada.

Glen Coutts

I am a Docent and professor of applied visual arts and my teaching centres mainly on the Masters in Arctic Art and Design programme at the University of Lapland. I am also closely involved in research and publishing with the university. My teaching, research and publications focus on the interface between formal and informal art education and, particularly, the pedagogical potential of community based art practices.

Vladimir Durnev

I am a senior lecturer and instructor of graduation projects in ceramics at the Art and Culture Institute in the Syktyvkar State University named after Pitirim Sorokin, Member of the Union of Artists of Russia and Member of the International Association of Art IAA AIAP UNESCO. As a ceramic artist, I constantly take part in exhibitions in the Komi Republic, in all-Russia exhibitions in Moscow as well as international art projects. In 2009, I worked in the creative team of the experimental factory stoneware "Vorontsovo" in Moscow. My publication activity is related to the research in the field of Art education.

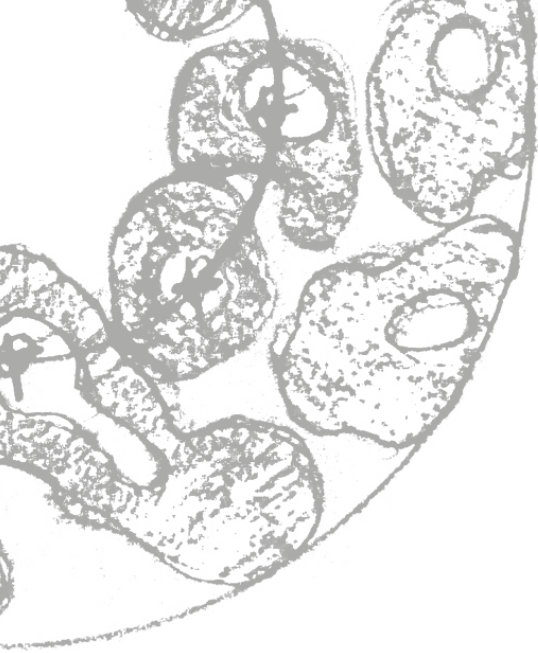
Jaana Erkkilä

Olen kuvataiteilija ja taidekasvattaja, taiteilija-tutkija. Toimin Lapin yliopistossa kuvataiteen professorina. Erityiset kiinnostuksen kohteeni ovat taiteelliset ja taideperustaiset tutkimusmenetelmät, taiteellinen ajattelu ja taiteen merkitys yhteiskunnassa.

Timo Haanpää

Olen yliopisto-opettaja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa audiovisuaalisen mediakulttuurin koulutusohjelmassa. Opetan liikkuvan kuvan ilmaisua ja tuotantoa. Oma taiteellinen työskentelyni painottuu dokumenttielokuvan ohjaamiseen. Olen ohjannut mm. tv- ja teatterilevityksen saaneen Hiljaa toivotut (2011) dokumenttielokuvan.

Tuija Hautala-Hirvioja

Olen Oulussa syntynyt sallalais-lohtajalaisista vanhemmista, opiskellut Oulussa ja Jyväskylässä. Lapissa olen asunut elokuusta 1984. Olen työskennellyt kuvataideopettajana yläasteella ja kansalaisopistossa sekä Aineen taidemuseon amanuenssina. Aloitin taidehistorian tuntiopettajana Lapin yliopistolla, jossa olen toiminut taidehistorian lehtorina ja professorina yli kaksikymmentä vuotta. Tutkimuskohteenani on pohjoinen taide ja kulttuuri sekä saamelainen että suomalainen nykyaide Jenny ja Antti Wihurin rahaston kokoelman viitekehysessä.

Jaakko Heikkilä

Olen syntynyt vuonna 1956 Kemissä. Valmistuin diplomi-insinööriksi Oulun yliopistosta vuonna 1983. Vuodesta 1990 lähtien olen ollut vapaa valokuvataiteilija. Yksityis- ja ryhmänäyttelyitä olen pitänyt useimmissa Euroopan maissa, USA:ssa ja Etelä-Amerikassa, mm. Venetsian Biennaalissa vuonna 2005. Sain Valokuvataiteen Valtion palkinnon vuonna 2007 ja voitin Saksan Hanaussa kansainvälisen taidekilpailun ”Time and Nature” vuonna 2002. Lapin taidepalkinto myönnettiin minulle vuonna 1993.

Mirja Hiltunen

Olen Päijät-Hämeessä syntynyt, sittemmin lappilaistunut Timon puoliso ja kollega, dosentti ja taiteen tohtori. Olen työskennellyt kuvataideopettajana ja yliopistonlehtorina ja tutkija-taiteilijana yli kaksikymmentä vuotta. Toimin parhaillaan Lapin yliopistossa kuvataidekasvatuksen professorina. Niin tutkimuksessa kuin taiteessani olen erityisesti kiinnostunut yhteisöllisyydestä, taiteen paikkasidonnaisuudesta sekä performatiivisuudesta. Olen julkaisut aihepiiriin liittyviä tutkimuksia ja artikkeleita sekä osallistunut ryhmä- ja yhteisnäyttelyihin kotimaisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

Kari Honkarinta

Olen eläkkeellä oleva kuvataideopettaja Oulussa. Olen työskennellyt Oulun Toppilan ja Oulun Suomalaisen yhteiskoulun lukiassa sekä Oulun yliopiston opettajakoulutuslaitoksella. Työni puitteissa olen osallistunut lukuisiin ympäristötaiteen pedagogisiin projekteihin Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa ja taiteilijana yhteisnäyttelyihin ja tulveistotapahtumaan Itäväallassa. Aktiivisen työskentelyn taiteilijana olen aloittanut varsinaisesti eläköidyttyäni.

Maria Huhmarniemi

Olen rovaniemeläinen kuvataiteilija ja kuvataideopettaja. Työskentelen yliopistonlehtorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Olen osallistunut moniin taiteeseen, aluekehitykseen ja hyvinvointiin liittyviin yhteistyöprojekteihin Lapissa ja Barentsin alueella ja toimin myös Lapin taiteilijaseuran hallituksen puheenjohtajana. Väittelin taiteen tohtoriksi aiheenani taiteilijan osallistuminen ympäristökonflikteja käsitteleviin keskusteluihin.

Risto Immonen

Olen Muurolassa, Rovaniemellä, asuva kuvanveistäjä ja toiminut työssäni vuodesta 1982 lähtien. Koulutukseltani olen käsitteellisuusopettaja sekä teknisen käsityön opettaja. Olen myös suorittanut seppämestarin tutkinnon. Kuvanveistäjänä olen itseoppinut – olen Suomen Kuvanveistäjäliiton jäsen. Opetustehtäviä on ollut esimerkiksi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Vuosien kuluessa olen osallistunut useisiin jurytettyihin näyttelyihin ja veistossymposiumeihin kotimaassa ja ulkomailla, esimerkiksi Euroopassa, Kiinassa, Japanissa ja Venäjällä.

Ásthildur Björg Jónsdóttir

I am an Assistant Professor at the Iceland Academy of the Arts, currently working on my joint PhD degree from the University of Lapland and the University of Iceland, looking at the potential of art in education for sustainability. My research interests include arts and cultural movements that support sustainable development and Education for Sustainability at all levels, within both formal and informal contexts. I have developed curricula and taught in public and private schools in both lower and upper secondary level and colleges, in community centres, with people of all ages and backgrounds both in Iceland, Geneva and New York.

Helena Junttila

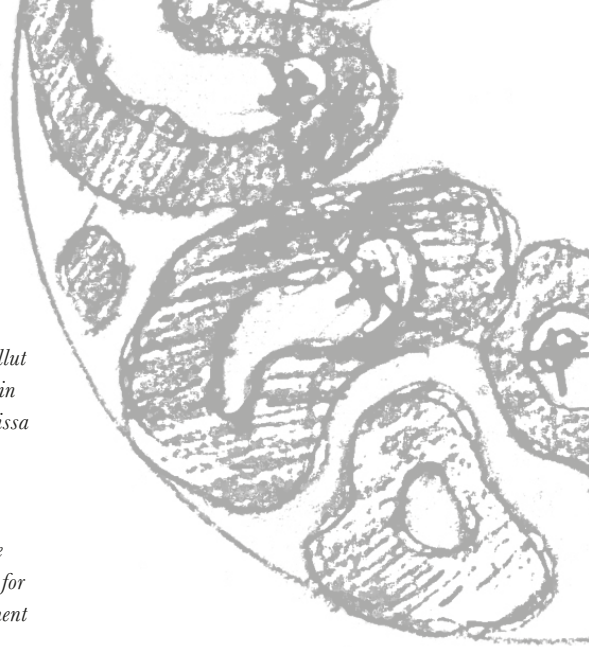
Olen taidemaalari. Valmistuin taidemaalariksi Vapaan taidekoulun ammatilliselta linjalta v. 1989. Sain Lapin taidepalkinnon vuonna 2013. Asun ja työskentelen Sodankylässä. Työlleni on tunnusomaista voimakas yhteys alitajuntaan, luonnon ja ihmisen itsensä tutkiminen. Taidettani on määritelty monella tapaa. Siihen liitetään usein seuraavia määreitä: symbolismi, myytit, tarinat, alitajunta, unet, eläimet, naiseus ja luonnonvoimat.

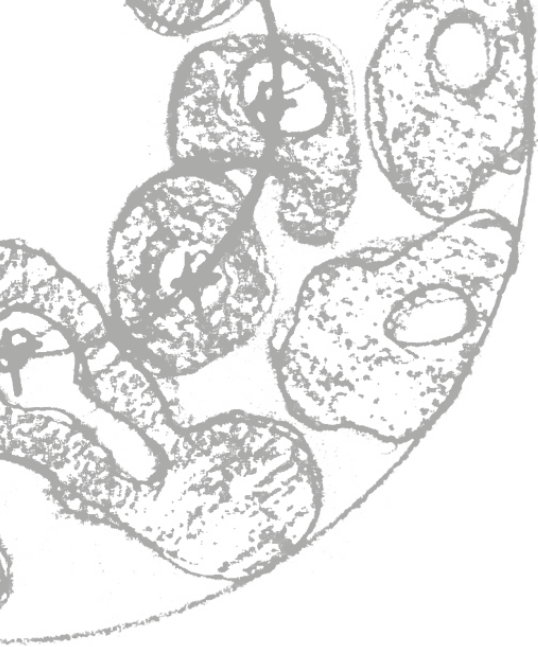
Heikki Kastemaa

Valmistuin Taideteollisesta korkeakoulusta kuvaamataidon opettajaksi, ja muutin sen jälkeen kotikaupunkiini Ouluun. Työskentelin erilaisissa opettajan tehtävissä ja toimin sanomalehti Kalevan kuvataiteista vastaavana avustajana. Muutin Helsinkiin vuonna 2004. Tutkin Ars-näyttelyiden vastaanoton historiaa kirjassani Nykyaikojen kampanjat (2009). Edelleen kirjoitan taide- ja kulttuurialojen aikakauslehtiin, harrastan piirtämistä, valokuvausta ja polkupyöräilyä. Toimin myös Wikimedia Suomen puheenjohtajana ja kirjoitan blogiani Kulttuurinavigaattori. Olen Suomen arvostelijain liiton ja kansainvälisen kuvataidearvostelijoiden yhdistyksen AICAn jäsen.

Kalle Lampela

Synnyin Rovaniemellä 1973. Olen työskennellyt vapaana taiteilijana vuodesta 2000. Olen osallistunut useisiin näyttelyihin ja pitänyt yksityisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla. Olen käsitellyt tuotannossani yhteiskunnallisia ja ideologisia kysymyksiä, kuten valtaa, reaaliosialismia, kapitalismia ja postmodernismia. Valmistuin taiteen tohtoriksi marraskuussa 2012 Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnasta. Käsitellen väitöskirjassani kuvataiteilijoiden asennoitumista taiteen hyödyntämiseen yhteiskunnassa ja taiteen yhteis-

kuntakriittisiä mahdollisuuksia. Väitöskirjatyöni sisältää taideproduktion. Tein tutkimusta osana Suomen akatemian rahoittamaa tutkimusprojektia. Tällä hetkellä työskentelen kuvataiteen yliopistonlehtorina Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa.

Leila Lipiäinen

Työskentelen Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa näyttelytoiminnan yliopisto-opettajana ja kohtaan henkilökohtaisesti opiskelijat näyttelyihin liittyvien mielenkiintoisten ongelmanratkaisujen äärellä. Kuvataiteilijana työskentelen eri materiaalien, esineiden ja tekniikoiden kanssa. Teen esinelähtöisiä teoksia ja installaatioita. Muokkaan löydettyjä, yhdistän yllättäviä ja arvottomiakin esineitä toisiinsa ja saan näin aikaan jotain uutta. Materiaalin uudelleen käyttäminen sen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poiketen tuo aivan uudenlaisen mahdollisuuden jatkaa esineen elämää. Käytetyn esineen taakse kätkeytyy aina joku, tuntematon.

Roxane Permar & Susan Timmins

*We live and work in Shetland. Our interest in the Cold War stems from the fact that we were born during the Cold War which overshadowed our lives until we were in our late thirties. Collaboration plays an important role in each of our practices. Previously we collaborated on *The Nuclear Roadshow* (Shetland, 1990) and the participatory project, *Domestic Dialogues in Shetland & Russia* (2007). Both of us work in a variety of media. Permar uses textiles, film and social exchange to realise public projects and sculptural installations, including *Mirrie Dancers* (2009-2012), a major collaboration with London-based artist Nayan Kulkarni for a project using light in Shetland. Timmins focuses on photography, sound and moving image. In 2013 she realised the performance and installation, *Inch by Inch*, and in 2006 she founded *The Claesline Gallery* at her home in Shetland. Both of us work in the UK and internationally. In 2014 we were awarded a *Creative Scotland Artists' Bursary* to develop our collaborative work on the Cold War period. Both of us have links with Shetland College, University of the Highlands and Islands where Permar is Site Leader for the new Fine Art degree course and annually collaborates with Timmins for student projects at *The Claesline Gallery*.*

Cherie Sampson

*I have worked for over 25 years as an interdisciplinary artist in environmental performance, sculpture and video art. I have exhibited internationally in live performances, art-in-nature symposia, video/film screenings and installations. A two-time Fulbright grantee to Finland (1998 & 2011), I have exhibited throughout the country, most recently in her exhibition, *Puut Punalle Maat Sinelle* at the Pori Art Museum in 2014. I am the recipient of many other grants, including a Finnish Cultural Foundation Grant (North Karelia Fund), 3 Finlandia Foundation Grants (U.S.) and multiple research grants from the University of Missouri, where I am an Associate Professor of Art*

Michal Sedlák

I graduated from the University of Art and Design, Architecture in Prague in 1996. During the years 1998–2000 I took part in the project „Public Art“ organised and produced by Soros center in Prague. The result of this cooperation was the realisation of the object Danaé in the Royal park in Prague. The theme of my art is an object in the landscape. However, I am not purely focused on the way the landscape looks like. More importantly, I am interested in the place of a human being in the landscape and relation to the place. Since 2005 I have worked as a teacher at the Charles University in Prague, department of Art education. I teach spatial creating and sculpture.

Markku Siekkinen

Olen kuvataiteen lehtori Oulun Lyseon kuvataidepainotteisessa lukiossa ja valokuvataiteen opettaja Limingan taidekoulussa. Olen Oulun taiteilijaseuran ja Valokuvataiteilijoiden liiton jäsen. Olen pitänyt yksityisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla sekä yhteisnäyttelyitä Suomen lisäksi Pohjoismaissa, Baltiassa, Yhdysvalloissa ja Euroopassa viimeksi Works on Paper, Galleria DLUL Ljubljana Sloveniassa.

Antti Stöckell

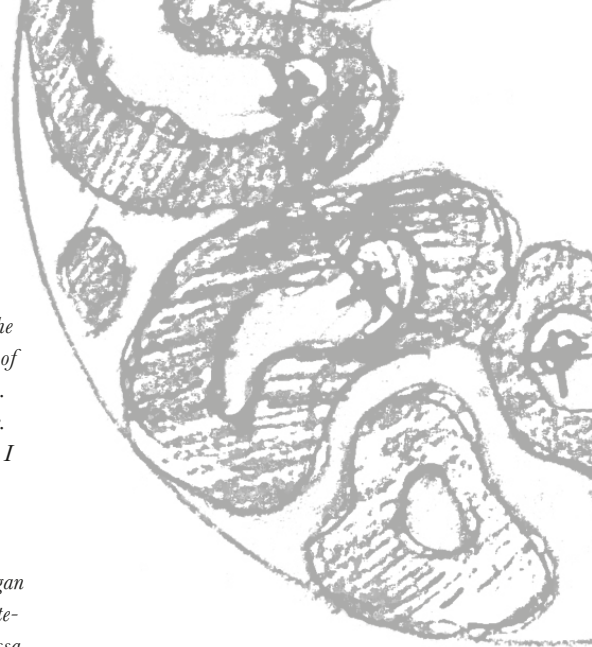
Olen retkeilevä kuvataiteilija ja taidekasvattaja. Retkillä mukana kulkevat vuodenaajasta riippuen haulikko, perho- ja pilkkivavat tai marjasankot. Syötävän saaliin lisäksi reppuun kertyy materiaaleja installaatioiden tarpeiksi. Taiteilijana, opettajana ja aloittelevana tutkijana olen kiinnostunut paikkaidentiteetin rakentumisen ja ympäristön muutoksen tematiikasta.

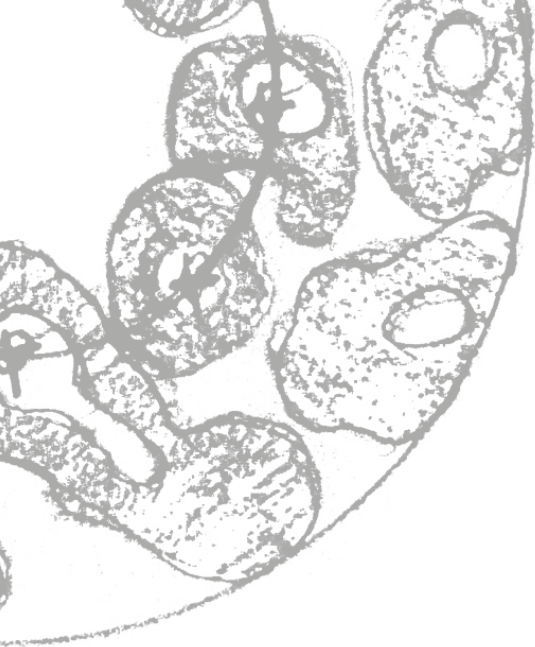
Juhani Tuominen

Olen syntynyt Oulussa vuonna 1949. Taiteilijana olen toiminut siitä saakka, kun päätin opintoni Suomen Taideakatemian koulussa 1974. Nykyistä aiheitani türbeä – osmaniturkkilaista hautarakennusta – olen käsitellyt 1980-luvun jälkipuolelta saakka. Kohtautan töissään omaa modernistista taustaani ja osmaniturkkilaista visuaalista traditiota vaihtelevin tuloksin. Olen toiminut mm. läänintaiteilijana Oulun läänissä ja opetustehtävissä sekä Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla että Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Jälkimmäisestä jäin eläkkeelle kuvataiteen professorin tehtävästä vuonna 2013. Toimin vapaana taidemaalarina.

Marja Tuominen

Olen Oulussa syntynyt, 1990-luvun alusta lähtien Rovaniemellä asunut kulttuurihistorian tutkija ja oppiaineen professori Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa (aiemmin taiteiden tiedekunnassa). Olen tutkinut muun muassa toisen maailmansodan jälkeistä sukupolvidynamiikkaa Suomessa sekä pohjoista kulttuurihistoriaa, erityisesti Lapin sodan jälkeistä henkistä ja materiaalista jälleenrakennusta. Kiinnostukseni kohteena on pitkään ollut myös ortodoksinen kulttuuri ja ikonin kulttuurihistoria.

Seija Ulkuniemi

Olen lappilaissyntyinen kuvataidekasvattaja-taiteilija-tutkija, joka työskentelee Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa kuvataidekasvatuksen yliopistonlehtorina. Olen valmistunut luokanopettajaksi ja kasvatustieteen maisteriksi Oulun yliopistosta vuonna 1985. Opiskelin kuvaamataidon/kuva taiteen opettajaksi ja taiteen maisteriksi Lapin yliopistossa (1994), missä myöhemmin suoritin myös taiteen lisensiaatin (1998) ja taiteen tohtorin (2005) tutkinnot. Olen myös tehnyt valokuvaajan ammattitutkinnon vuonna 2011. Olen pitänyt useita näyttelyitä sekä Suomessa että ulkomailla. Olen aktiivinen kansainvälisessä toiminnassa: osallistunut usein niin opettajavaihtoihin kuin taidekasvatusjärjestöjen kongresseihin.

Hanna Varis

Olen taiteen maisteri, taidegraafikko ja -maalari, tunnustettu taiteilija ja Suomen taidemaalari liiton ja Suomen taidegraafikot ry:n jäsen. Olen pitänyt yli seitsemänkymmentä yksityisnäyttelyä Suomessa ja muualla Euroopassa, esim. Firenzeessä ja Pariisissa ja osallistunut yli 140 kutsu-, yhteis- ja ryhmänäyttelyyn Suomessa ja ulkomailla, esimerkiksi USA:ssa, Kuubassa, Ranskassa ja Islannissa. Teoksiani on ollut esillä mm. Kiasmassa, Helsingin Kaupungin Taidemuseossa, Gallen-Kallelan sekä Wäinö Aaltosen museossa. Teoksiani on Wienin Albertina Museon kokoelmissa Itävallassa sekä Suomen tärkeimmissä kokoelmissa mm. Kiasman, Amos Andersonin, Wäinö Aaltosen Museon, Helsingin Kaupungin Taidemuseon sekä useiden kaupunkien kokoelmissa. Sain vuonna 1997 Kalevalakorun 60-vuotisjuhlavuoden tunnustuspalkinnon ja Valtion 3-vuotisen taiteilija-apurahan vuosina 2003–2006.

Gina Wall

I work with photography and writing, engaging in practice-led research which explores the relationship between practice and writing, landscape and place. I hold a PhD from the University of Dundee/DJCAD (2011) and I have since completed post-doctoral, practice-led research in the landscapes of northern Britain, Iceland and the Arctic region. My current research investigates the spectral in relation to particular landscapes of ruination but also, following Karen Barad, from the perspective of the haunting of matter itself.

Sandra Wallenius-Korkalo

Työskentelen nuorempana tutkijana Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa, jossa valmistelen väitöskirjaani lestadiolaisuuden representaatioista. Tutkimuksessani olen kiinnostunut uskonnollisuuden ruumiillisuudesta, kulttuurituotteiden poliittisuudesta ja pohjoisten yhteisöjen muutoksista. Tieteen- ja taiteenvälisyydet ovat työssäni ja elämässäni monin tavoin läsnä. Timoa kutsun isäksi.

Kittilän Jokelan Sukuseura ry.
onnittelee
60 vuotta täyttävää
Timo Jokelaa!

LAPIN
TAITEILIJASEURA

Lapin taiteilijaseura
onnittelee
60 vuotta täyttävää
Timo Jokelaa!

Tonttulan Elämyskylä - Lapin Elävä Satu

Taivaanvalkeiden alueelle saadaan aivan uutta säpinää kun uusi Tonttulan Elämyskylä avataan vaiheittain, ja kävijän polku rakennetaan sadun pohjalta. Sadun juuret ovat vahvasti Lapissa ja Könkään kylässä, mutta tarina kuljettaa kävijää myös maailman ääriin, matkoille eri mantereille. Tonttulan Elämyskylästä kävijä löytää Lapin tonttujen ja maahisten salatun pyhän paikan, Tonttulan Piilon, joka nyt ensi kertaa avataan ihmiskunnalle.

Tonttulassa tapaat Keltanuttuisen Tontun lisäksi viisaan Ämmän, Seilori-Seppä Tontun, Aurora Revontulitontun, Pila Pihatontun, Pottu-tontun, viisaan Valtari-tontun ja paljon muita vekkuleita velikultia. Ainakin Keltanuttuinen Tonttu puuhailee omiaan jo innoissaan pitkin Elämyskylää, hänen mukaansa pääsette jo koko perheen metsäretkillekin!

Tonttulaan pääset tutustumaan jo nyt - puistoa rakennetaan vaiheittain siten, että Elämyskylän virallisia avajaisia juhlitaan kesällä 2017.

Lue Satu Keltanuttuisesta Tontusta www.lapintonttula.fi ja astu mukaan Lapin Elävään satuun!

Tonttulan Elämyskylä ja vohvelikahvila
avoinna 15.6. - 28.9.2016 klo 12 - 16,
Palosaarentie 30, 99140 Königs

Levi onnittelee.

Master's Degree Programme in
**ARCTIC ART AND
DESIGN**

*Congratulates Timo Jokela
on his 60th birthday*

**Taideopiskelijat onnittelevat
60 vuotta täyttävää Timoa!**

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Pohjoisen poikia, maailman matkoja on Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan dekaani, kuvataidekasvatuksen professori ja ympäristötaiteilija Timo Jokelan 60-vuotis juhla-julkaisu. Julkaisu esittelee Outamailta, nummilta ja jäätiköiltä -juhlanäyttelyyn kutsutut 24 taiteilijaa, Timon kollegoja ja lähipiiriä. Näyttely ja katalogi esittelevät laajasti taiteen erilaisia tapoja tarkastella ympäristöä, ihmisiä ja yhteiskuntaa. Juhla-julkaisun aloittavat kolme puheenvuoroa. Niissä kuvataan Timon elämänpäiriä Kittilän Köngään lapsuuden maisemissa, kartoitetaan paikan merkitystä hänen taiteessaan ja luodaan jatkumoa Kittilän kuuluisiin taiteilijoihin. Lisäksi muistellaan Timon taiteilijauran alkua Helsingissä ja Oulussa.

The 'Northern Folk, World Travels' publication celebrates the Dean of the Faculty of Art and Design at the University of Lapland, Professor, and environmental artist Timo Jokela on his 60th birthday. The publication presents the 24 artists, colleagues, friends, and relatives of Timo, invited to participate in the 'From Forest lands, Moors and Glaciers' exhibition. The variety of ways art examines environment, people, and society are highlighted in the exhibition and the publication. The publication begins with three articles mapping the wide-ranging effect of Timo's childhood environment in Köngäs, Kittilä, placing Timo in to the continuum of a long line of famous Finnish artists from Kittilä, and recalling the beginning of Timo's artistic career in Helsinki and Oulu.

9 789524 849203

